

UNODC

United Nations Office on Drugs and Crime

Global Resource for Anti-Corruption
Education and Youth Empowerment

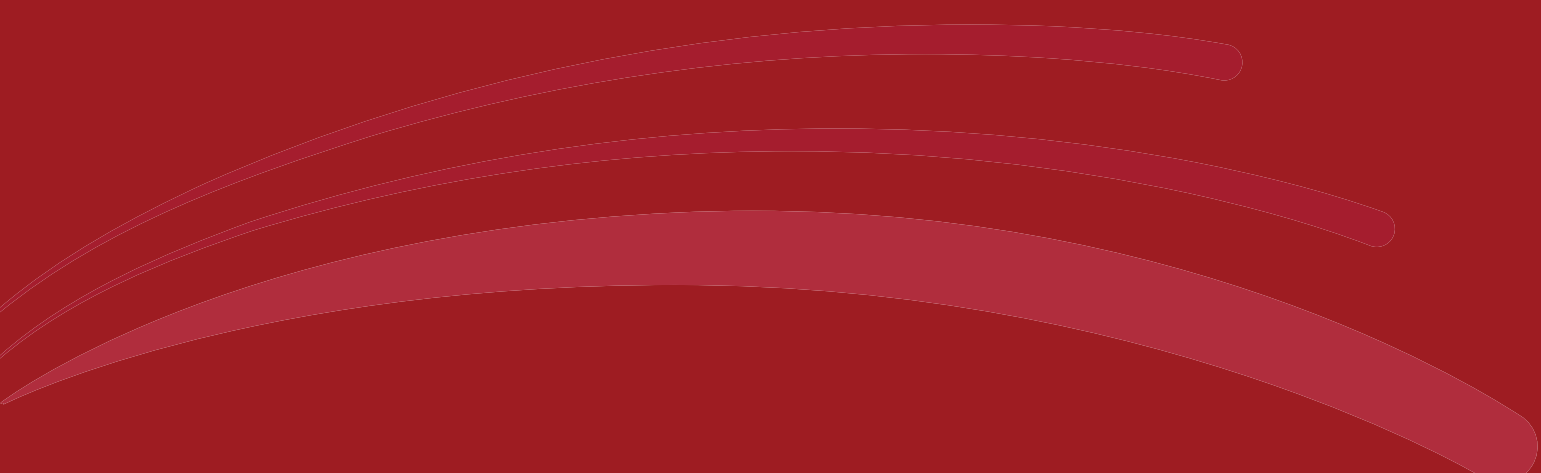

Інструменти знань для науковців і фахівців

Серія модулів з протидії корупції

Модуль 9

Корупція у сфері освіти

Інструменти знань для науковців і фахівців

Серія модулів УНЗ ООН з протидії корупції

МОДУЛЬ 9

КОРУПЦІЯ У СФЕРІ ОСВІТИ

UNODC

United Nations Office on Drugs and Crime

Загальні відомості

Серія навчальних модулів УНЗ ООН з протидії корупції містить 14 модулів, присвячених низці основних питань протидії корупції. Вони включають різні визначення корупції, огляд її руйнівних наслідків та заходів з протидії корупції, а також зв'язок між корупцією й такими різними сферами як належне урядування, порівняльна політологія, інформування про порушення, системи правосуддя, права людини, гендерна проблематика, освіта, громадянська участь, мир та безпека.

Модулі призначені для використання закладами як вищої, так і професійної освіти в усьому світі. Вони розроблені так, щоб допомогти у проведенні занять з протидії корупції викладачам та інструкторам, в тому числі й тим, які не мають спеціальної підготовки з питань протидії корупції, але бажали б включити ці елементи до своїх навчальних курсів. Викладачі можуть адаптувати модулі, перш ніж вводити їх до своїх занять і курсів. Модулі містять обговорення актуальних проблем, пропозиції щодо завдань і вправ, рекомендовану структуру занять, порядок оцінювання студентів, списки літератури (з фокусом на матеріалах у відкритому доступі), слайди PowerPoint, відеоматеріали та інші засоби навчання. Кожен модуль містить план тригодинного заняття, а також практичні рекомендації щодо його перетворення на повноцінний курс.

Модулі орієнтовані на універсальні цінності та проблеми та можуть легко адаптуватися до різних місцевих та культурних умов, у тому числі до різних програм отримання освітнього ступеня, оскільки мають міждисциплінарний характер. Ці модулі спрямовані на підвищення обізнаності слухачів та студентів з питань етики, посилення їхньої готовності діяти доброчесно та формування навичок, необхідних для застосування та поширення цих норм у повсякденному житті, професії та суспільстві. Ефективність модулів посилює те, що вони охоплюють як теоретичні, так і практичні аспекти й використовують такі інтерактивні методи викладання, як експериментальне навчання та групова робота. Ці методи утримують увагу слухачів і студентів і допомагають їм розвивати критичне мислення та навички розв'язання проблем і спілкування, адже всі ці навички є важливими для освіти у сфері етики.

Теми модулів були вибрані після консультацій з науковцями, які брали участь у нараді експертів, скликаній УНЗ ООН у Відні в березні 2017 року. Ці експерти наголосили на потребі в підвищенні рівня антикорупційної освіти в усьому світі і надали рекомендації щодо основних сфер, які мають розглядатися в модулях. На їхню думку, вкрай важливим є те, щоб ці модулі готували студентів і слухачів до ефективних дій на основі цінностей, забезпечували їх залученість, могли бути пристосовані до різних регіональних і дисциплінарних умов, а також давали змогу викладачам включати їх як антикорупційні компоненти до поточних курсів і дисциплін.

Для досягнення цих цілей експерти рекомендували зробити модулі такими, щоб вони мали низку певних характеристик і зрештою були в змозі:

» Поєднати теорію з практикою	» Спіратися на передовий досвід фахівців-практиків
» Підкреслити важливість доброчесності та етики в повсякденному житті	» Поєднати питання доброчесності та етики з іншими глобальними проблемами та ЦСР
» Заохочувати критичне мислення	» Дотримуватися міждисциплінарного й багаторівневого підходу
» Не лише наголошувати на важливості ухвалення етичних рішень, а й демонструвати те, як виконувати ці рішення	» Робити акцент на глобальній етиці та універсальних цінностях, залишаючи простір для різноманітних регіональних і культурних аспектів
» Застосовувати інноваційні інтерактивні навчальні методи	» Використовувати чітку й зрозумілу неспеціалістам термінологію
» Дотримуватися балансу між загальною та прикладною етикою	» Бути зручними для користувачів

Спираючись на ці рекомендації, УНЗ ООН понад рік працювало з понад 70 експертами-науковцями з понад 30 країн над підготовкою 14 навчальних модулів із протидії корупції. Кожний модуль розроблявся профільною групою вчених і фахівців УНЗ ООН, а потім проходив колегіальний огляд ширшою групою вчених, які представляли різні дисципліни та регіони, для врахування міждисциплінарних і глобальних аспектів. Модулі пройшли ретельну перевірку в штаб-квартирі УНЗ ООН, після чого були остаточно відредаговані та опубліковані на вебсайті Управління як матеріали відкритого доступу. Крім того, було досягнуто домовленість регулярно оновлювати зміст модулів для забезпечення їх відповідності сучасним дослідженням та поточним потребам освітян.

Цей інформаційний інструмент розроблений Сектором УНЗ ООН з корупції та економічної злочинності (СЕВ) в межах Ініціативи «Освіта для правосуддя», що є компонентом Глобальної програми з імплементації Дохійської декларації.

Застереження

Зміст серії модулів УНЗ ООН з протидії корупції не обов'язково відображає погляди чи політику Управління Організації Об'єднаних Націй з наркотиків і злочинності (УНЗ ООН), держав-членів чи донорських організацій і не означає будь-якого схвалення. Використані позначення та представлення матеріалів у цих модулях не означають висловлення будь-яких поглядів УНЗ ООН щодо правового статусу чи стану розвитку будь-якої країни, території, міста або місцевості чи їхніх органів влади, а також стосовно делімітації їхніх меж чи кордонів. УНЗ ООН заохочує використання, відтворення та розповсюдження матеріалів цих модулів. Якщо не вказано інше, їхній зміст дозволяється копіювати, завантажувати й друкувати для навчальних, дослідницьких та викладацьких цілей або для використання в некомерційних продуктах чи послугах за умови належного визнання УНЗ ООН як джерела і власника авторських прав, а також за умови відсутності будь-яких припущень про схвалення з боку УНЗ ООН поглядів, продуктів чи послуг користувачів.

Матеріали, представлені в цьому документі, надаються на умовах «як є», без жодних прямих чи непрямих гарантій, які б включали, серед іншого, гарантії комерційної придатності, придатності для певної цілі або відсутності порушень. Зокрема УНЗ ООН не дає жодних гарантій чи запевнень щодо точності чи повноти будь-яких таких матеріалів. УНЗ ООН без попередження періодично додає, змінює, вдосконалює чи оновлює матеріали в модулі.

УНЗ ООН за жодних обставин не несе відповідальності за будь-які втрати, збитки, відповідальність або витрати, завдані або понесені, відповідно до тверджень, внаслідок користування цим модулем, які включають, серед іншого, будь-які пов'язані з цим хиби, помилки, упущення, переривання чи затримки. Користування цим модулем відбувається виключно на ризик користувача. За жодних обставин, які серед іншого включають недбалість, УНЗ ООН не несе відповідальності за будь-які прямі, непрямі, випадкові, особливі чи побічні збитки, навіть якщо УНЗ ООН було повідомлено про можливість таких збитків.

Користувач окремо визнає та погоджується з тим, що УНЗ ООН не несе відповідальності за будь-яку поведінку будь-якого користувача.

Посилання на інтернет-сайти, що містяться в цих модулях, надані для зручності читача і є точними на момент публікації. Організація Об'єднаних Націй не несе відповідальності за їхню подальшу точність після публікації або за зміст будь-якого зовнішнього вебсайту.

Збереження імунітетів

Ніщо в цьому документі не є і не має вважатися обмеженням або відмовою від спеціально захищених привілеїв та імунітетів Організації Об'єднаних Націй.

Організація Об'єднаних Націй зберігає за собою виключне право на власний розсуд у будь-який спосіб змінювати, обмежувати чи припиняти доступ до сайту або будь-яких матеріалів. У зв'язку з цим Організація Об'єднаних Націй не зобов'язана зважати на потреби будь-якого користувача.

Організація Об'єднаних Націй залишає за собою право на власний розсуд і без попередження відмовляти будь-якому користувачеві в доступі до цього сайту чи будь-якої його частини.

Жодна відмова Організації Об'єднаних Націй від будь-яких положень цих Умов не є зобов'язальною, якщо вона не викладена в письмовій формі й не підписана її належно уповноваженим представником.

Офіційного редагування цих модулів не проводилося.

Зміст

Вступ	07
Результати навчання	07
Ключові питання	08
Прояви корупції у сфері освіти	09
Збитки від корупції у сфері освіти	11
Причини корупції у сфері освіти	12
Боротьба з корупцією у сфері освіти	13
Висновок	17
Джерела	18
Вправи	20
Вправа перед заняттям № 1. Яке середовище є знайомим для студентів і викладачів?	21
Вправа перед заняттям № 2. Розтоплюємо кригу	22
Вправа № 1. Обстеження корупції	22
Вправа № 2. Тематичний приклад «Купи диплом»	22
Вправа № 3. Тематичний приклад «Хабарі за вступ»	23
Вправа № 4. Тематичний приклад «Сексуальна корупція»	23
Рекомендована структура занять	25
Основна література	27
Додаткова література	28
Оцінювання знань студентів	31
Додаткові навчально-методичні матеріали	33
Презентації у форматі Powerpoint	33
Відеоматеріали	33
Вебсайти	34
Тематичні дослідження, новинні повідомлення і блоги	34
Рекомендації з підготовки окремого курсу	36

Вступ

Якісна й інклюзивна освіта має важливе значення для процвітання та розширення прав і можливостей суспільства, вона є ключем до рівності й розвитку. Коли корупція проникає до сфери освіти, вона руйнує можливості цього сектору сприяти досягненню зазначених цілей. Корупція в освіті може мати далекосяжні наслідки для суспільства – вона робить знання непотрібними, призводить до хибного застосування людських навичок в економіці, посилює соціальну нерівність і плекає ще більшу корупцію. Цей модуль має ціллю допомогти викладачам ознайомити студентів із проявами, причинами і наслідками корупції в сфері освіти. У цьому модулі міститься огляд, на основі прикладів, узятих із досвіду різних країн, різноманітних корупційних діянь, як-от обман, хабарництво і сексуальна корупція, що трапляються в державних і приватних школах і університетах. Причини корупції є складними й залежать від контексту, отже, певні чинники, що мають особливе значення для галузі освіти, розглядаються тут у пріоритетному порядку. У цьому модулі розкривається вплив корупційної практики на якість освіти та її ширші наслідки для суспільства. Результати дії корупції у сфері освіти є різноманітними, далекосяжними і важко усуваються. Саме тому слід віддавати перевагу превентивним заходам, спрямованим на посилення прозорості й підзвітності.

Результати навчання

- Визначення різних видів корупції у сфері освіти і пов'язаних із нею ризиків
- Вміння зв'язувати причини і наслідки корупції у сфері освіти з відповідними превентивними стратегіями
- Опис проблем, пов'язаних із боротьбою з корупцією в різних освітніх контекстах
- Критичне обговорення можливих антикорупційних стратегій у галузі освіти

Ключові питання

У багатьох країнах сфера освіти є однією з найбільших статей державного бюджету, а отже відкриває широкі можливості для корупції. Корупція в цій галузі має винятково руйнівний характер, адже її наслідками можуть бути низька якість освіти, погіршення показників успішності, зростання відсіву учнів і студентів, що, зі свого боку, може призводити до зростання масштабів бідності, безробіття і нерівності. Корупцію в галузі освіти важко виміряти, але багато країн визнають цю проблему. Молодь становить приблизно п'яту частину від усього населення у багатьох країнах, що розвиваються, включно з регіоном Близького Сходу, країнами Африки на південь від Сахари, Північною Африкою та Південною Азією, тому, дійсно, інвестування в освіту й посилення доброчесності та прозорості в цій галузі матиме позитивний вплив на запобігання викликам корупції та боротьбу з ними.

Освіта – як державна, так і приватна – визнається основоположним правом людини та засобом реалізації інших прав людини (див. статті 13 і 14 Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права¹ та статтю 26 Загальної декларації прав людини²). Відсутність корупції є необхідною умовою не лише для здобуття якісної освіти, але й для забезпечення доступу до освіти і рівності в цій сфері (Аллак і Пуассон, 2002). Разом із тим, в усьому світі системи освіти є вразливими до різних корупційних діянь. Прикладами корупції у сфері освіти можуть бути прийом студентів за готівку чи у вигляді послуги для сім'ї або друзів, виставлення незаслужених прохідних балів в обмін на сексуальні послуги та надмірне штампування дипломів для одержання інституційних переваг. Це – лише декілька прикладів проявів корупції у сфері освіти з числа багатьох. Оскільки освіта відіграє основоположну роль у формуванні кваліфікованого людського капіталу для забезпечення життєздатності економіки, цим обумовлюється особливий характер потреби в захисті освіти від корупції.

Завдання цього модуля полягає в тому, щоб сформулювати усвідомлення важливості освіти, вільної від корупції, та відзначити виклики, пов'язані з виявленням і викоріненням корупції в закладах освіти. У цьому модулі викладаються ключові міркування стосовно вивчення цього явища, та заохочується обговорення шляхів попередження, виявлення та протидії корупції у сфері освіти. Описані також деякі загальні чинники, які втягують суб'єктів освітніх процесів до корупційних практик. Модуль надає можливість заглибитися у відповідні питання, коли в ньому, наприклад, висвітлюються фінансові збитки, що завдаються суспільству, коли корупція спотворює освітні процеси та застосування навичок. Насамкінець у модулі пропонується критично обміркувати можливі стратегії протидії корупції, розроблені для цієї галузі. Структура розгляду теми є такою: прояви корупції у сфері освіти, збитки від неї та її причини, шляхи боротьби з цим видом корупції.

¹ Доступ за посиланням: www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/cescr.aspx.

² Доступ за посиланням: www.un.org/en/universal-declaration-human-rights/.

➤ Прояви корупції у сфері освіти

Корупція – складне явище, яке не має однозначного визначення. Огляд різних форм і визначень корупції та її шкідливих наслідків для всього світу міститься в Модулі 1 Серії модулів УНЗ ООН з протидії корупції. У контексті цього модуля слід відзначити, що Конвенція ООН проти корупції (UNCAC)³ не дає єдиного всеохопного визначення того, чим є «корупція». Натомість, у ній визначаються і класифікуються як кримінальні злочини різні корупційні діяння, наприклад, підкуп та розкрадання майна (як з боку державних посадових осіб, так і в приватному секторі); зловживання службовим становищем; зловживання впливом та незаконне збагачення (UNCAC, ст. 15-22). Учасницями Конвенції ООН проти корупції є 189 держав світу (станом на листопад 2021 р.), а отже вона охоплює майже увесь світ і можна вважати, що різні визначені Конвенцією корупційні діяння визнаються такими в міжнародному масштабі. У Модулях 4 та 5 Серії модулів УНЗ ООН з протидії корупції міститься докладніша інформація про те, які прояви мають ці різні корупційні діяння, відповідно, в державному та приватному секторах.

У системі освіти хабарництво і розкрадання вважаються найпоширенішими корупційними діяннями. Хабарництво у сфері освіти пов'язане як з грошима, так і з негрошовими перевагами. Наприклад, викладач платить члену (членам) конкурсної комісії університету за те, щоб на посаду обрали саме його, а не кваліфікованіших кандидатів. Або ж професор затверджує неякісну дисертацію, тому що батько студента є автодилером і надав тому професорові новенький автомобіль. А прикладом розкрадання може бути ситуація, коли державні гроші, призначені на ремонт шкільної бібліотеки, йдуть на фінансування відпустки для директора школи та членів його/її сім'ї. Рейнікка і Свенссон (2004) зробили відомим один із випадків присвоєння коштів, коли в школах Уганди розкрадалися гроші, призначені на витрати, не пов'язані з виплатою заробітної плати. До шкіл доходили лише 13% виділених субвенцій. Подальший огляд цієї теми та інші приклади корупції у сфері освіти див. тут: Аллак і Пуассон (2007, с. 57-58).

Було встановлено, що близькі до описаного вище злочини шахрайства і вимагання є так само поширеними в сфері освіти (Амундсен, 2000). Шахрайство включає в себе елемент обману, спрямованого на отримання економічної вигоди⁴. Прикладом шахрайства у сфері освіти є існування «фабрик дипломів», що торгують фейковими дипломами в інтернеті. Якщо університет чи інший заклад освіти видає підробні дипломи й торгує ними, це може становити злочин зловживання службовим становищем відповідно до статті 19 Конвенції ООН проти корупції (принаймні по відношенню до державних установ). Вимагання – це застосування примусу, насильства або загроз для отримання чогось від іншої особи (це визначення докладніше розглядається в Модулі 4 Серії модулів УНЗ ООН з організованої злочинності). Приклад вимагання у сфері освіти – педагог вимагає сексуальних послуг або неналежних грошових внесків від студентів або їхніх батьків за те, щоб студенти могли отримати кращі оцінки або дипломи. Якщо вимагання має сексуальний характер, воно ще інколи зветься сексуальним шантажем або секс-шантажем, і про це розповідається в Модулі 8 Серії модулів УНЗ ООН з протидії корупції.

Ті випадки, коли прохання педагога про сексуальні послуги не мають примусового характеру, або коли сам/сама студент/студентка пропонує сексуальні послуги в обмін на певну оцінку або диплом, можуть характеризуватися як хабарництво або зловживання службовим становищем і інколи зветься сексуальною корупцією. Конвенція ООН проти корупції, вимагаючи від держав-учасниць криміналізувати підкуп, зловживання службовим становищем та інші форми корупції, визначає пов'язані з корупційною транзакцією вигоди як «неправомірну перевагу».

Поняття «неправомірної переваги» має застосовуватися в найширший спосіб, включно з

³ Конвенція міститься у розділі «Корупція» на вебсайті Управління Організації Об'єднаних Націй з наркотиків і злочинності (www.unodc.org).

⁴ Див., наприклад, визначення шахрайства за посиланням: www.merriam-webster.com/dictionary/fraud.

випадками, коли йдеться про пропозицію нематеріальних предметів або негрошових благ (як-от сексуальні послуги), якщо в таких випадках між задіяними сторонами створюється або може створюватися почуття обов'язку. Подальший розвиток цієї теми див. у Модулі 8 Серії модулів УНЗ ООН з протидії корупції.

Інші порушення доброчесності у сфері освіти, що за певних умов вважаються корупцією, включають плагіат і пропуск занять з боку педагогів (ТІ, 2013). Існують також випадки корупції і в галузі шкільного управління, зокрема, у сферах закупівель, фінансів та кадрового забезпечення.

Для оцінювання поширеності різних корупційних діянь у сфері освіти, доцільно визначати такі чинники, як інституційний рівень, на якому вони трапляються (наприклад, рівень міністерства, муніципалітету, школи), рівень освіти, де вони стаються (наприклад, початкова, середня, вища освіта), суб'єкти, що беруть у них участь, а також характер обміну послугами (Аллак і Пуассон, 2007, с. 60-61):

- Інституційний рівень. Корупція може траплятися на рівні міністерства освіти, урядового департаменту, регіону, району, школи або класу. На кожному рівні існують конкретні можливості для корупції і потребуються різні рішення і засоби реагування. Наприклад, боротьба з корумпованими вчителями старших класів середньої школи вимагає заходів, відмінних від тих, що потребуються для боротьби з корупцією на рівні міністерства.
- Рівень освіти. Корупція може набувати різних форм залежно від рівня (початкова, середня або вища освіта), на якому вона стається. Наприклад, якщо педагоги тиснуть на батьків (чи навпаки), щоб нав'язати репетиторів для їхніх дітей, таке, ймовірно, трапляється на ранніх етапах освіти, а корупція у сфері прийому до закладів, імовірно, станеться на пізніших етапах освітнього процесу.
- Суб'єкти. Суб'єктами корупційної практики можуть бути адміністратори, приватні компанії – постачальники товарів до шкіл, факультети, самі студенти або їхні сім'ї.
- Характер обміну послугами. Такий обмін можуть ініціювати або бенефіціари освіти, або постачальники освітніх послуг.

Існують різні шляхи оцінювання пов'язаних із цими категоріями ризиків корупції та чинників, що визначають такі ризики. Наприклад, Кірія (2019) пропонує проводити політико-економічний аналіз, аналіз влади і впливу, оцінювання корупційних ризиків, мапування систем, а також методологію доброчесності систем освіти (Integrity of Education Systems, INTES) як надійні підходи, які можуть бути покладені в основу розроблення ефективних антикорупційних стратегій та інструментів для подолання проблем корупції в галузі освіти⁵.

Слід наголосити на тому, що корупція у сфері освіти присутня як у розвинутих державах, так і в країнах, що розвиваються. Постійне скорочення бюджетних асигнувань на цілі освіти та дедалі ширший наголос на рейтингах і змагання за отримання грантів сприяли тотальним заощадженням на шкоду якості освіти навіть у таких наймасштабніших системах освіти, орієнтованих на ринок, які існують у США та Великій Британії. Наприклад, у США у сфері освіти поширеним корупційним діянням є навмисне маніпулювання результатами тестування в школах (Джейкоб і Левітт, 2003).

Розвинуті країни залучені до корупції у сфері міжнародної освіти, яка включає торгівлю

⁵ Докладний розгляд цих підходів міститься за посиланням: www.u4.no/publications/education-sector-corruption-how-to-assess-it-and-ways-to-address-it.pdf.

підробними акредитаціями та підкуп агенцій для набору студентів (Венсан-Ланкрен, 2013). Один із основоположних принципів, спільних для всіх систем освіти, полягає в тому, що класна кімната повинна бути безпечним місцем, де педагоги та студенти можуть відкрито обговорювати складні питання. Корупція становить серйозну загрозу цьому принципіві.

До того, як приступати до розгляду причин і наслідків корупції, а також заходів з протидії корупції у сфері освіти, доцільно уточнити різницю між неякісною освітою та корупцією в цій сфері. Ця різниця є критично важливою в плані вибору відповідних корегувальних заходів. Низька якість освіти може впливати з неприйнятною поведінкою педагогів у школах та університетах, обумовленої причинами, не пов'язаними із зловживанням владою в корисливих цілях. Якщо в університетській бібліотеці відносно мало книг тому, що університет не має грошей на придбання належної збірки, тоді нестача книжок матиме негативний вплив на освіту студентів. Але в цьому разі не корупція є причиною нестачі книжок. Щоб виправити ситуацію, слід надати бібліотеці більше ресурсів. Але, якщо педагог краде книжки з бібліотеки, тоді скоюється злочин крадіжки, і такий педагог має стати об'єктом відповідних санкцій, а, крім того, він/вона має бути зобов'язаний(а) повернути книги або замінити втрачене⁶. Точно так само, якщо нестача книг є наслідком того, що адміністратор привласнює собі бібліотечні кошти, або педагог платить адміністратору за те, що той знищує інформацію про крадіжку книжок без вжиття належних заходів, тоді йдеться про приклади корупції.

> Збитки від корупції у сфері освіти

Загалом корупція має винятково руйнівні наслідки для суспільства. Деякі науковці намагалися дати кількісну оцінку негативним економічним наслідкам корупції; їхні цифри демонстрували, що навіть невелике збільшення частоти скоєння корупційних діянь призводить до скорочення ВВП на душу населення на кілька сотень доларів (див., наприклад, Дрехер і Херцфельд, 2005). Разом із тим, нематеріальні збитки від корупції мають ще більш руйнівний характер: від ерозії демократичних цінностей, прав людини і свобод до втрати людських життів.

Корупція у сфері освіти має негайні економічні та соціальні наслідки. З погляду економіки, один із безпосередніх результатів отримання дипломів та інших видів кваліфікації за хабарі, а не на основі спроможності, полягає в тому, що робочі місця та керівні посади посідають непридатні для цього люди. У кращому разі таланти витрачаються даремно, а потенціал розвитку залишається нереалізованим, у гіршому ж разі – завдаються фінансові збитки, втрачаються життя і засоби до існування. Це явище економісти звать «неефективним розподілом ресурсів» (Банерджи, Мулланайтан і Ханна, 2012). Знижується якість освіти, і це створює живильне середовище для подальшого зростання корупції та самовідтворюваної нестачі людського капіталу.

Із соціального погляду корупція у сфері освіти має широке коло наслідків. Корупція виступає бар'єром на шляху до освіти, оскільки внаслідок неї вартість здобуття освіти стає непомірно високою або процес освіти просто не відбувається у призначеному для нього місці. Отже, там, де педагоги відсутні, люди позбавлені основоположного права на освіту. Якщо освітня кваліфікація здобувається не на основі заслуг, а в результаті фаворитизму або за хабарі, це є порушенням неявного договору між здобувачами освіти та освітніми закладами або освітянами, що призводить до падіння довіри до людей і інституцій. Інший серйозний наслідок – це відсутність мотивації серед студентів, спричинена корупцією.

Наприклад, студенти можуть запитати, який сенс у тому, щоб два тижні готуватися до важкого іспиту, якщо досить дати хабаря викладачеві й гарантовано складеш іспит. Ба більше, у студентів з'являється відчуття того, що вся система працює в корумпований спосіб, і що для розв'язання питань потрібно давати хабарі – цей спосіб дій студенти згодом перенесуть на свою професійну і повсякденну діяльність.

⁶ Розгляд відповідних питань див. за посиланням: www.faculty.ucr.edu/~eschwitz/SchwitzAbs/EthicsBooks.htm.

Корупція у сфері освіти має особливо проблемний характер, оскільки вона непропорційно великою мірою зачіпає знедолених і найбільш вразливих людей, створюючи серйозні перешкоди на шляху досягнення Цілей сталого розвитку (ЦСР) Організації Об'єднаних Націй. Згідно з даними Барометру світової корупції за 2010-2011 рр., від бідних людей хабарів вимагають удвічі частіше, ніж від багатих. А якщо бідні не мають грошей на хабарі, вони стають жертвами вимагання в інший спосіб, наприклад, через сексуальну експлуатацію, або ж позбавляються доступу до освітніх послуг, які мали б бути або безкоштовними, або фінансово доступними. Внаслідок цього корупція у сфері освіти поглиблює соціально-економічну нерівність і стає бар'єром на шляху соціальної мобільності. У деяких випадках може складатися враження про те, що бідні люди отримують вигоду від широко визнаних практик корупції, наприклад, обману, і, здається, досягають кращих результатів, ніж якби корупції не існувало. Проте такі оманливі результати лише приховують справжню нестачу інвестування у розвиток навичок та відкладають реалізацію політики, яка могла б зменшити справжні масштаби нерівності (Боркан, Ліндаль і Мітрут, 2017).

> Причини корупції у сфері освіти

Звідки походить корупція в освіті? Міркуючи над тим, чому й за яких умов люди стають причетними до корупції, важливо почати з питання винагороди за такі діяння і пов'язаних з ними незручностей. Беккер і Стіглер (1974) розробили провідну модель злочинності, за якою люди вдаватимуться до кримінальних дій, якщо, за їхніми підрахунками, такі дії дадуть їм більше вигоди, ніж втрат. Вигода може бути у формі грошей або негрошових переваг, а потенційні втрати або збитки матимуть вигляд покарання, наприклад, осоромлення, штрафів чи в'язниці. У своїх психологічних розрахунках люди оцінюють те, з якою ймовірністю їх схоплять і покарають, а це вже залежить від імовірності викриття. Такі розрахунки є однаковими для всіх галузей, але у сфері освіти питання затрат, вигод і шансів на викриття набувають специфічних форм. На думку Аллака і Пуассон (2007, с. 40-41) ключовими чинниками, що обумовлюють корупцію у сфері освіти, є такі:

Переваги:

- **Висока норма прибутку.** Люди сподіваються знайти високооплачувану роботу завдяки дипломам про освіту й деякі з них готові платити хабарі або бути причетними до інших корупційних практик, аби покращити інформацію про себе бодай на папері або отримати формальну освітню кваліфікацію. Якщо фінансування шкіл або винагорода викладачів прив'язані до успішності учнів, тоді виникають серйозні стимули для скоєння посадових злочинів з боку педагогів та директорів – обману або незаконних домовленостей для залучення більшої кількості студентів. Джейкоб і Левітт (2003) розглядають ризики, притаманні системам освіти, що характеризуються потужними стимулами.
- **Низька зарплата державних службовців та освітян.** У деяких країнах зарплата освітян не забезпечує навіть елементарних засобів до існування, або ж вона сприймається як несправедливо низька в порівнянні з навантаженням – усе це може призводити до того, що освітяни користуватимуться своїм службовим становищем для вимагання платежів та інших вигід. Боркан, Ліндаль і Мітрут (2014) показали, як заходи жорсткої економії у вигляді скорочення зарплат усіх учителів Румунії на 25 % призвели до зростання обманування на національних іспитах. Як і в інших галузях, службовці та освітяни, можливо, платили хабарі за те, щоб бути призначеними на свої посади, тож продовження і далі практики шахрайства є передбачуваним наслідком.

Збитки:

- **Низький рівень етичних норм і верховенства права** Там, де корупція є поширеною, значно послаблюється моральний опір участі в ній. Цей чинник ускладнює боротьбу з корупцією в багатьох галузях і країнах, у тому числі там, де тривають економічна криза або політичний перехідний період. Крім того, якщо відомо, що правоохоронні органи неефективні, то покарання і шанси на викриття практично відсутні, а отже, участь в актах корупції стає доцільною. Більше інформації на тему етики міститься в Серії модулів УНЗ ООН з доброчесності та етики.

Викриття:

- **Складність освітнього процесу та відсутність прозорого управління.** Множинність цілей закладів освіти та надмірна централізація чи децентралізація процесів ухвалення рішень часто призводять до непрозорості інституційних правил стосовно бенефіціарів та громадськості в цілому. Підзвітність розподілено між багатьма бенефіціарами освіти та регуляторними органами, а отже незрозуміло, перед ким насправді несуть відповідальність школи та університети. Шальки терезів завжди схиляються на користь бюрократів, а коли вони самі корумповані, тоді вся концепція підзвітності стає чистою теорією. І до того ж, зловживання принципами конфіденційності та ухвалення рішень в кожному випадку окремо без належного документування означає, що корупцію легше приховати і важче виявити.
- **Масштаби і розподіл освітніх ресурсів.** Школи, персонал і супровідні адміністративні органи – це ресурси, які зазвичай поширюються «уздовж і поперек» цілих країн. Це ускладнює відстеження ресурсів і нагляд за потенційною корупційною поведінкою.

Питання корупції у сфері освіти переплітається з питаннями доброчесності та етики як у приватному, так і в державному секторах, а ці останні питання докладніше розглядаються в Модулях 11 і 13 Серії модулів УНЗ ООН з доброчесності та етики, а також у Модулях 4 та 5 Серії модулів УНЗ ООН з протидії корупції. Загальний огляд питань професійної етики, застосовний, поміж іншим, до сфери освіти, міститься в Модулі 14 Серії модулів УНЗ ООН з доброчесності та етики.

> **Боротьба з корупцією у сфері освіти**

Важливість боротьби з корупцією в сфері світи

Хоча в останні десятиліття корупція в цілому стала об'єктом значної уваги з боку ЗМІ та дослідників, утім, корупція у сфері освіти вивчена недостатньо. Ситуація, однак, починає змінюватися з появою дедалі більшої кількості досліджень у цій сфері (див., наприклад, Гус і Койдель, 2020). Топ-чиновники у сфері освіти могли уникати контролю внаслідок побоювань, що заплямована репутація призведе до зменшення ресурсів у цій сфері (Пуассон, 2010, с. 1). Проте, з урахуванням згубних наслідків корупції, визнання цього явища у сфері освіти та боротьба з ним мають надзвичайно важливе значення. Нижче наведено кілька базових аргументів на підтримку необхідності боротьби з корупцією в сфері освіти. Ці аргументи мають універсальне значення і стосуються освітнього середовища як у розвинутих державах, так і в країнах, що розвиваються.

По-перше, сфера освіти займається формуванням індивідів із раннього дитинства й аж до дорослого віку, і наслідки цього процесу відчуються як на особистому рівні в плані заробітку протягом життя, здоров'я, сімейного та суб'єктивного добробуту, так і на рівні всього суспільства в плані накопичення ресурсу кваліфікацій в масштабах країни, яким живляться її економічне зростання, розподіл доходів та міжгенераційна мобільність (Берджесс, 2016). Корупція зводить нанівець вигоди, які дає освіта, на обох цих рівнях і призводить до чистих втрат там, де робота на посадах не відповідає кваліфікаціям.

По-друге, жертвами корупції в сфері освіти стають у першу чергу вразливі особи. Як студенти, так і батьки, які бажають кращого своїм дітям, не в змозі реалізувати свої амбіції. Унаслідок цього, наприклад, батьки готові платити гроші, яких вимагає адміністратор школи, щоб їхня дитина могла в цій школі навчатися, або ж платити гроші, яких вимагає педагог, щоб у дитини був табель з гарними оцінками. Інший приклад – сексуальна експлуатація студентів педагогами в ситуаціях, коли студенти або їхні батьки не мають грошей для того, щоб платити у звичний спосіб. «Платежі» в освітньому середовищі, що здійснюються шляхом надання сексуальних послуг та скоєння інших корупційних діянь викликають глибоке занепокоєння в етичному плані, адже вони спотворюють відносини між педагогами і студентами, відданими на їхнє піклування (Пуассон, 2010).

По-третє, корупція у сфері освіти замінює позитивні цінності й мораль цинічним поглядом на світ – молоді й вищою мірою вразливі студенти навчаються тому, що боротися з корупцією не вигідно, але вигода може з'явитися, коли стаєш на її сторону. Корупція має «катастрофічні наслідки», коли перешкоджає «розвиткові поглядів і цінностей, пов'язаних із громадянськими чеснотами і справедливістю» (Пуассон, 2010, с. 11). Якщо громадяни не вірять у те, що система освіти є справедливою й неупередженою, тоді всі керівні посади – у бізнесі, науці чи політиці – вважатимуться отриманими завдяки привілеям, а не досягненням. Це руйнує авторитет закладів освіти і довіру до них, викликає розчарування та відстороненість, завдає шкоди сподіванням і підриває суспільну згуртованість, яких потребують усі успішні суспільства (Альтбах, 2015; Гейнеман, 2004, с. 638).

По-четверте, освіта є ключем до сталого розвитку, і це визнається в контексті Цілі 4 у складі Цілей сталого розвитку (ЦСР). Руйнуючи якість освіти та доступ до неї, корупція істотно перешкоджає досягненню ЦСР.

По-п'яте, якісна й доступна освіта стає джерелом прав і можливостей для суспільств і окремих осіб і тому є одним з найефективніших каналів побудови продуктивного й морального суспільства. Корупція ж усе це зводить нанівець.

Виявлення корупції в сфері освіти

Перед тим, як починати боротися з корупцією, ми повинні бути в змозі виявляти й розкривати її. Загальний огляд питання виявлення корупції міститься в Модулі 6 Серії модулів УНЗ ООН з протидії корупції. Для сфери освіти адаптовано низку інструментів запобігання і виявлення корупції: фізичні перевірки освітніх процесів, відстеження державних витрат, співставлення показників діяльності на основі звітності з реальними показниками. Ці інструменти розглядаються нижче:

- **Фізичні перевірки освітніх процесів.** Це означає проведення вибірових перевірок закладів освіти у контексті контролю за виконанням адміністраторами і педагогами своїх обов'язків. Цей підхід був, наприклад, застосований для оцінювання і зменшення масштабів відсутності вчителів на заняттях в Індії, де проблема ухилення співробітників від виконання своїх обов'язків вийшла з-під контролю (Дюффо, Ханна і Раян, 2012).

- **Обстеження, які відстежують державні витрати (public expenditure tracking surveys, PETS).** Цей інструмент був на самому початку створений у країнах, що розвиваються, де бюджетні дані в державних установах не реєструвалися на систематичному рівні й не були достовірними. Він використовується для збору деталізованих даних про передачу коштів та механізми підзвітності, які надходять з різних рівнів державної влади та від безпосередніх надавачів послуг. Ці обстеження дозволяють відслідковувати фінансові потоки на всьому шляху від донорів або держави до передбачуваних бенефіціарів. Отже, вони здатні точно визначати (шляхом виявлення інформаційної асиметрії), на яких рівнях стається нестача коштів, а також усунути будь-які непорозуміння між установами, що беруть участь у прийомі-передачі цих коштів. PETS використовуються насамперед у сферах охорони здоров'я та освітніх послуг, але цей інструмент є так само застосовним і до інших послуг. Першою з країн світу PETS провела Уганда в 1996 році (цей кейс ретельно вивчили Рейнікка і Свенссон), а за нею – інші країни, зокрема, Танзанія, Гана й Гондурас.
- **Непрямі показники, що вираховуються на основі розбіжностей між даними звітності і реальними результатами (перехресна перевірка).** Сюди відносяться інноваційні методи оцінювання фактичних результатів освітнього процесу й співставлення їх із результатами відповідно до звітності. Наприклад, Лучіфора і Тонелло (2014) здійснили порівняння результатів національних іспитів у школах і шкільних класах Італії у двох різних середовищах: з одного боку, там, де за проходженням іспиту спостерігали зовнішні інспектори і не було можливостей для обману, а з іншого боку, там, де за проходженням іспиту спостерігали вчителі. Боркан, Ліндаль і Мітрут (2017) провели порівняння результатів національних тестів у школах Румунії, які мають систему відеоспостереження (CCTV, систему телебачення замкненого контуру) і не мають такої системи, та виявили величезний розрив у 20% між заявленими і реальними даними про успішність проходження тестів.

Цей перелік інструментів у жодному разі не є вичерпним. Крім того, широко використовуються опитування з запитаннями про досвід корупції та інформування про неї.

Стратегії протидії корупції у сфері освіти

Питання про те, яка стратегія протидії корупції є найдоцільнішою та як її краще застосувати в конкретному оточенні, є складним, оскільки відповідь залежить від функціонування системи забезпечення дотримання правил, а також від глибини вкорінення корупційних норм. Крім того, існують і потенційно шкідливі неочікувані наслідки. Програма розвитку Організації Об'єднаних Націй (ПРООН) у своїй доповіді за 2011 рік відзначила чотири основні категорії інструментів, що застосовуються для боротьби з корупцією:

- 1) Верховенство права (контроль і покарання)
- 2) Державне управління і системи (запобігання корупції)
- 3) Прозорість і підзвітність (відповідальні суб'єкти й носії прав, недержавні суб'єкти, інформація, обізнаність)
- 4) Розвиток спроможностей (розбудова спроможностей на рівні індивідуумів, організацій та інституцій)

Застосувавши зазначене до сфери освіти, Пуассон (2010) визначила п'ять чинників, які повинні бути в наявності для запобігання корупції, причому деякі з них збігаються з пропозиціями ПРООН:

- 1) Прозорість стандартів і процедури
- 2) Побудова спроможностей і автоматизація управління
- 3) Передача на аутсорс процесів управління і перевірки
- 4) Кодекси поведінки для педагогів
- 5) Доступ до інформації

До відзначених вище інструментів Гейнеман (2004, с. 645) додав «санкції у вигляді пониження в посаді або покарання, якщо стаються порушення».

В основу стратегій протидії корупції можна покласти модель злочинності Бекера-Стіглера (див. розділ «Причини корупції в сфері освіти» вище), причому наголос у них можна зробити на зростанні ціни порушень завдяки суворішому покаранню педагогів, співробітників і студентів та підвищенню ймовірності викриття порушень, наприклад, унаслідок посилення прозорості в питаннях працевлаштування, звільнення, процесів акредитації та протоколів проведення іспитів. Ці два компоненти краще за все запроваджувати разом, адже жорсткість покарання не має великого значення, якщо самі покарання не застосовуються, або якщо про порушення знають, але карають за них м'яко чи не карають взагалі. Проте в цьому доволі простому розрахунку не вистачає найважливіших елементів, які визначають корупційну поведінку: ними є соціалізація, норми, вплив колег та уявлення про те, як можуть поводити себе інші в ситуації, що спонукає до корупції. Ці поведінкові механізми досліджені недостатньо, їх необхідно вивчати в кожному індивідуальному контексті та закладати їх до антикорупційних заходів.

Існує певний песимізм щодо антикорупційних зусиль у сфері освіти (Пуассон, 2010, с. 23), але в той же час існують і приклади успіху, а крім того, значно зросли шанси на покращення, з огляду на нові підходи до проблеми корупції в освітньому секторі. Ось кілька успішних прикладів:

- **Прозорість стандартів і процедур.** У місті Богота в Колумбії були оприлюднені конкретні описи процедур укомплектування персоналом, стандартів призначення на посади і переміщення працівників, завдяки чому «вступ до шкіл збільшився на понад третину, але завдяки досягнутому підвищенню ефективності кількість додатково призначених вчителів була обмеженою» (Пуассон, 2010, с. 9).
- **Моніторинг у поєднанні зі стимулами або покаранням.** В Індії рівень невиходів учителів на роботу було скорочено завдяки підвищенню заробітної плати вчителів та моніторингу присутності за допомогою зламостійких камер (Дюфло, Ханна і Раян, 2012). У Румунії в 2011 році на національних іспитах були запроваджені камери відеоспостереження в комплексі із значним посиленням санкцій по відношенню до учителів і студентів, після чого національний відсоток успішності проходження тестів впав з 80% у 2009 р. до 41% у 2012 р. (Боркан, Ліндаль і Мітрут, 2017).
- **Розбудова спроможностей і автоматизація управління.** У Лівані переведення управління проведенням іспитів на комп'ютеризовану основу та застосування автоматизації в таких питаннях, як вибір тестів і персоналу, розміщення кандидатів на проходження іспитів у кімнатах для іспитів, маркування тестів та обробка результатів, дозволили цій системі виявляти й карати порушників правил (Пуассон, 2010, с. 13).
- **Право на інформацію.** В Уганді в результаті відстеження державних витрат (PETS) було встановлено розкрадання в середньому 49% субсидій, отримуваних початковими школами (Рейнікка і Свенссон, 2004).

Проаналізувавши приклади, що демонстрували успіх антикорупційних стратегій, Аллак і Пуассон (2007, с. 23) зауважили, що «жоден з заходів, взятий сам по собі, не може ефективно долати корупцію». Пуассон (2010) виділила три найперспективніші заходи: 1) розвиток прозорих регуляторних систем і стандартів; 2) розбудова управлінських спроможностей; 3) сприяння підвищенню відповідальності громад в цілому за зазначені процеси.

Будь-яка потужна стратегія протидії корупції у сфері освіти та поза її межами повинна враховувати потенційні небажані побічні наслідки та має доповнюватися заходами з пом'якшення цих наслідків. Наприклад, коли в Румунії в кімнатах для проведення іспитів встановили камери відеоспостереження, успішність студентів, що перебували у фінансово несприятливому становищі, знизилася більше, ніж успішність заможних студентів, і частково це сталося тому, що списування в класі було замінено на індивідуальне давання хабарів тими студентами, які мали на це кошти. Фісман і Голден (2017) закликають осіб, які ухвалюють рішення, розробляти заходи, пам'ятаючи про тих, для кого вони призначені: «Коли ви встановлюєте камери відеоспостереження для того, щоб студенти не списували на іспитах, намагайтеся мислити як розпачливий студент, який не спромігся виконувати домашню роботу протягом року». Розгляд стратегій протидії корупції в ширшому плані в державному і приватному секторах міститься в Модулях 4, 5 та 13 Серії модулів УНЗ ООН з протидії корупції.

> Висновок

У цьому модулі були розглянуті тяжкі наслідки корупції у сфері освіти та досліджені конкретні приклади такої корупції і в такий спосіб було зроблено спробу сформуванню у студентів усвідомлення важливості вільної від корупції освіти та спроможність до критичного обговорення можливих стратегій протидії корупції в галузі освіти. У цьому модулі також ставилося на меті заохотити студентів до дій у цьому напрямку, попри різноманітні виклики, з якими стикаються антикорупційні заходи в різних освітніх контекстах.

> Джерела

Альтбах, Філіп Г. (Altbach, Philip G.) (2015). Корупція в академічній сфері: постійний виклик (Academic corruption: The continuing challenge). *International Higher Education*, т. 38, с.5-6.

» Доступ за посиланням: <https://ejournals.bc.edu/ojs/index.php/ihe/article/download/7454/7918>.

Амундсен, Інґе (Amundsen, Inge) (2000). Корупція: визначення і концепції (Corruption: definition and concepts). Берген, Норвегія; Інститут Кр. Мікельсена.

» Доступ за посиланням: https://etico.iiep.unesco.org/sites/default/files/2018-05/corruption_definitions_and_concepts.pdf.

Банерджі, Абхіджіт, Сендхіль Муллаїнатхан і Рема Ханна (Banerjee, Abhijit, Sendhil Mullainathan, and Rema Hanna) (2009). Корупція (Corruption). Серія робочих документів Національного бюро економічних досліджень (NBER Working Paper Series). Кембридж, Массачусетс, Національне бюро економічних досліджень.

» Доступ за посиланням: www.nber.org/papers/w17968.pdf.

Бекер, Гері, і Джордж Стіглер (Becker, Gary, and George Stigler) (1974). Правозастосування, посадові злочини і компенсації для суб'єктів правозастосування (Law Enforcement, Malfeasance, and Compensation of Enforcers). *The Journal of Legal Studies*, т. 3, вип. 1, с. 1-18.

Боркан, Оана, Мікаель Ліндаль і Андреа Мітрут (Borcan, Oana, Mikael Lindahl and Andreea Mitrut) (2017). Боротьба з корупцією в сфері освіти: що працює й хто отримує вигоду? (Fighting Corruption in Education: What Works and Who Benefits?) *American Economic Journal: Economic Policy*, т. 9, вип. 1, с. 180-209.

Берджесс, Саймон (Burgess, Simon) (2016). Людський капітал і освіта: сучасний стан справ у економіці освіти (Human Capital and Education: The State of the Art in the Economics of Education). IZA Discussion Paper № 9885. Інститут економіки праці (Institute of Labor Economics).

Дрехер, Аксель, і Томас Херцфельд (Dreher, Axel, and Thomas Herzfeld) (2005). Економічні збитки від корупції: обстеження і нові факти (The Economic Cost of Corruption: A Survey and New Evidence). *Електронний журнал SSRN*.

» Доступ за посиланням: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=734184.

Дюфло, Естер, Рема Ханна і Стівен Раян (Duflo, Esther, Rema Hanna and Stephen Ryan) (2012). Стимули працюють: повернення вчителів до шкіл (Incentives Work: Getting Teachers to Come to School). *American Economic Review*, т. 102, № 4 (червень), с. 1241-78.

Фісман, Реймонд, і Міріам Голден (Fisman, Raymond, and Miriam Golden) (2017). Як боротися з корупцією (How to fight corruption). *Science*, т. 356, вип. 6340 (травень), с. 803–804.

Аллак, Жак, і Мюрьель Пуассон (Hallak, Jacques and Muriel Poisson) (2002). Етика й корупція у сфері освіти (Політичний форум № 15) (Ethics and corruption in education (Policy Forum № 15)). Результати експертного семінару, проведеного в МІПО (Париж, Франція), 28-29 листопада 2001 р. (Results from the Expert Workshop held at the IIEP, Paris, France, 28-29 November 2001). Париж: МІПО-ЮНЕСКО

Аллак, Жак, і Мюрьель Пуассон (Hallak, Jacques and Muriel Poisson) (2007). Школи – корумповані, університети – так само: що робити? (Corrupt schools, corrupt universities: what can be done?) Париж: публікації ЮНЕСКО.

» Доступ за посиланням: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000150259>.

Неунеман, Стівен (Neuneman, Stephen) (2004). Освіта і корупція (Education and Corruption). *International Journal of Educational Development*, т. 24, вип. 6 (листопад), с. 637–648.

Гус, Оксана, і Олександра Койдель (Huss, Oksana and Oleksandra Keudel) (2020). Відкрите урядування у сфері освіти: уточнення концепцій і мапування ініціатив (Open government in education: Clarifying concepts and mapping initiatives). Париж: Організація Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури і Міжнародний інститут планування освіти.

» Доступ за посиланням: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000373142/PDF/373142eng.pdf.multi>.

Джейкоб, Браян А., і Стівен Д. Левітт (Jacob, Brian A., and Steven D. Levitt) (2003). Шолудиві вівці: розслідування поширення та прогностичних чинників обману з боку вчителів (Rotten Apples: An Investigation of The Prevalence And Predictors Of Teacher Cheating). Quarterly Journal of Economics, т. 118, вип. 3 (серпень), с. 843- 877.

» Доступ за посиланням: <http://pricetheory.uchicago.edu/levitt/Papers/JacobLevitt2003.pdf>.

Кірія, Моніка (Kiryu, Monica) (2019). Корупція в секторі освіти: як її оцінювати та боротися з нею (Education sector corruption: How to assess it and ways to address it). Берген, Норвегія: Центр антикорупційних ресурсів U4, Інститут Кр. Мікельсена.

» Доступ за посиланням: www.u4.no/publications/education-sector-corruption-how-to-assess-it-and-ways-to-address-it.pdf.

Лучіфора, Клаудіо, і Марко Тонелло (Lucifora, Claudio, and Marco Tonello) (2014). Обман з боку студентів як вид соціальної взаємодії: результати рандомізованого експерименту в контексті Національної програми оцінювання (Students' Cheating as a Social Interaction: Evidence from a Randomized Experiment in a National Evaluation Program). Journal of Economic Behavior and Organization, т. 115.

Пуассон, Мюрьель (Poisson, Muriel) (2010). Корупція й освіта (Corruption and Education). Education Policy Series. Париж: Міжнародна академія освіти (International Academy of Education).

» Доступ за посиланням: www.iaaed.org/downloads/WEB_11_corruption_and_education_final.pdf.

Рейнікка, Рітва, і Якоб Свенссон (Reinikka, Ritva, and Jakob Svensson) (2004). Захоплення на місцевому рівні: дані щодо державної урядової програми переведення коштів в Уганді (Local Capture: Evidence from a Central Government Transfer Program in Uganda). The Quarterly Journal of Economics, т. 119, № 2 (травень), с. 679-705.

» Доступ за посиланням: www1.worldbank.org/publicsector/pe/PEAMCourse04/RitvaBackground2.pdf.

Transparency International (TI) (2013). Глобальний звіт про корупцію: освіта (Global Corruption Report: Education). Берлін.

» Доступ за посиланням: www.transparency.org/gcr_education.

Програма розвитку ООН (2011). Боротьба з корупцією в галузі освіти: методи, інструменти і належна практика (Fighting Corruption in the Education Sector: Methods, Tools and Good Practices). Нью-Йорк.

» Доступ за посиланням: www.undp.org/content/undp/en/home/librarypage/democratic-governance/anti-corruption/fighting_corruptionintheeducationsector.html.

Венсан-Ланкрин, Стефан (Vincent-Lancrin, Stéphan) (2013). Транскордонна вища освіта: боротьба з корупцією, забезпечення можливостей (Cross-border higher education: Addressing corruption, ensuring opportunity). Глобальний звіт про корупцію: освіта (In Global Corruption Report: Education). Берлін: Transparency International.

» Доступ за посиланням: www.researchgate.net/publication/269040498_Recruitment_and_Admissions_Fostering_Transparency_on_the_Path_to_Higher_Education.

Вправи і тематичні приклади

У цьому розділі містяться пропозиції щодо навчальних вправ для проведення під час занять і перед ними, а завдання після занять для оцінювання того, як студенти зрозуміли модуль, надаються в окремому розділі.

Вправи, наведені в цьому розділі, найбільше підходять для навчальних класів до 50 осіб, де студентів можна легко поділити на невеликі групи для обговорення конкретних прикладів або виконання вправ, після чого представники груп можуть надавати відповідь усій аудиторії. Хоча таку саму структуру з невеликих груп можна створити й у великих класах з кількох сотень студентів, це завдання, втім, є складнішим і, можливо, викладачеві буде варто скорегувати методи ведення занять, щоб забезпечити достатній час для дискусій у групах, а також для відповідей перед усією аудиторією. Найпростіший спосіб виконати вимогу про обговорення в малих групах, якщо клас є великим, – це попросити студентів обговорювати питання разом з чотирма-п'ятьма іншими студентами, які сидять поруч. З огляду на часові обмеження, не всі групи зможуть дати відповіді в кожній вправі. Викладачеві рекомендується довільно обирати ту чи іншу групу та намагатися дати кожній групі можливість висловитися принаймні один раз під час заняття. За наявності часу викладач може організувати дискусію за участю всіх студентів після того, як усі групи висловлять свою думку.

Усі вправи цього розділу можуть виконувати студенти як бакалавріату, так і магістратури. Водночас, з огляду на істотні розбіжності в попередніх знаннях та досвіді студентів із цих питань, рішення про доцільність виконання вправ мають ухвалюватися залежно від відповідного освітнього та соціального контексту. Викладачеві пропонується співставити та поєднати кожну вправу з ключовими питаннями, що розглядалися в цьому модулі.

Викладачам також рекомендується із самого початку заняття створити сприятливу та співчутливу атмосферу, яка має панувати до того, як розпочнеться перша вправа. Цього можна досягти, якщо в душі підтримки встановити зі студентами контакт, дізнатися, з дотриманням поваги, про їхнє початкове ставлення до корупції та виявити справжній інтерес до їхніх поглядів. Як тільки студенти побачать, що викладач ставиться з повагою та щирим інтересом до їхніх поглядів на матеріал, а також послідовно припиняє будь-які кпини чи недружні зауваження з боку присутніх в аудиторії, таке безпечне середовище сприятиме ефективному навчанню та розвитку.

В цілях підготовки до використання тематичних прикладів як методології викладання викладачі можуть ознайомитися зі стислим, але інформативним матеріалом під назвою «Ведення дискусій за тематичними прикладами»⁷ Іллінойського інституту технології (“Leading Case Discussions” from the Illinois Institute of Technology).

Тематичні приклади і наступні за ними вправи дозволяють використати різні методи викладання, включно з індивідуальними і груповими дискусіями, дебатами і рольовими іграми. За допомогою традиційних або цифрових інструментів опитування студенти можуть на початку проголосувати за те, як розв'язати проблему, потім обговорити цю проблему з викладачем, а після того проголосувати знову та подивитися, чи змінилися їхні погляди. Якщо в аудиторіях є доступ до інтернету, викладачі можуть розглянути можливість створення і редагування онлайн документів за допомогою програмного забезпечення (як-от Google Docs) для запису письмових відповідей окремих студентів або груп. Дебати добре підходять для студентів, які вагаються висловлювати особисті погляди, оскільки в цьому разі студенти висловлюють думку, яку вони не повинні захищати як власні персональні погляди. Рольові ігри добре підходять для кращого усвідомлення різноманіття осіб і їхніх інтересів, у зв'язку з якими виникають питання етичного характеру; ці ігри можуть також сприяти формуванню емпатії.

⁷ Доступ за посиланням: <http://ethics.iit.edu/teaching/leading-case-discussions>

З числа тематичних прикладів, наведених у Вправах №№ 2-4 нижче, викладачам слід обрати матеріал, який найбільше підходить для розв'язання проблем, що виникають в їхньому контексті. Викладачі можуть також ознайомитися з наведеними нижче статтями, які містять додаткові приклади з різних регіонів світу:

Денісова-Шмідт, Елена (Denisova-Schmidt, Elena) (2015). Академічна нечесність або корупційні цінності: кейс Росії (Academic Dishonesty or Corrupt Values: the Case of Russia). Проект ANTICORRP.

» Доступ за посиланням: <http://anticorpp.eu/publications/academic-dishonesty-or-corrupt-values-the-case-of-russia/>.

Чен, Девід В. (2017). Викладачеві Університету міста Нью-Йорк пред'явлено обвинувачення у викладанні курсу з охорони здоров'я з підробними свідоцтвами (Chen, David W. (2017) CUNY Lecturer Charged With Running Fake Health Certificate Program). «Нью-Йорк Таймс», 29 вересня.

» Доступ за посиланням: www.nytimes.com/2017/09/29/nyregion/cuny-lecturer-charged-with-running-fake-health-certificate-program.html?_r=0.

Гікс, Білл (Hicks, Bill) (2017). Хто втратив більше балів, коли обман припинився? (Who lost the most marks when cheating was stopped?) Бі-Бі-Сі, 15 березня.

» Доступ за посиланням: www.bbc.co.uk/news/business39254634.

Осипян, Арарат (Osipian, Ararat) (2019). Безупинне зростання числа дисертацій, написаних тінювими авторами (The rise and rise of ghost-written dissertations). University World News, 27 липня.

» Доступ за посиланням: www.universityworldnews.com/post.php?story=20190722132702600.

Паредіс-Соліс, Серхіо, та інші (Paredis-Solis, Sergio and others) (2011). Зменшення корупції у мексиканській медичній школі: оцінювання впливу в межах двох міжсекторальних обстежень (Reducing corruption in a Mexican medical school: impact assessment across two cross-sectional surveys). BioMed Central Ltd.

» Доступ за посиланням: <https://bmchealthservres.biomedcentral.com/articles/-1472/10.1186-11-6963S-2S13>.

Савахел, Вагді (Sawahel, Wagdy) (2019). Науковці закликають до додаткових заходів щодо «фабрик дисертацій» (Academics call for more action over dissertation mills). University World News, 22 липня.

» Доступ за посиланням: www.universityworldnews.com/post.php?story=20190722084402994.

Всесвітні рейтинги університетів (The World University Rankings) (2018). Семеро викладачів заарештовано в ході антикорупційного розслідування в Італії (Seven lecturers arrested in Italian anti-corruption probe).

» Доступ за посиланням: www.timeshighereducation.com/news/seven-lecturers-arrested-italian-anti-corruption-probe.

Волдегійоргі, Аєнах'ю (Woldegiyorgi, Ayenachew) (2017). Порочне коло якості вищої освіти в Ефіопії (The Vicious Circle of Quality in Ethiopian Higher Education). International Higher Education, № 90. Честнат-Гілл, Массачусетс: Центр міжнародної вищої освіти (Center for International Higher Education).

» Доступ за посиланням: <https://ejournals.bc.edu/ojs/index.php/ihe/article/view/10001>.

➤ Вправа перед заняттям № 1. Яке середовище є знайомим для студентів і викладачів?

Викладач може доручити студентам взяти участь, до заняття або в його ході, у вікторині під назвою «Наскільки ви корумповані?»⁸, а потім поділитися отриманими відсотками зі студентами. Найбільшої актуальності результати, ймовірно, набудуть у випадку, якщо учасники вікторини покладуть в основу своїх відповідей уявлення більшості людей в їхній країні. Викладач модерує дискусію, в ході якої обговорюються результати вікторини, різні середовища та складні питання, що були порушені.

⁸ Доступ за посиланням: www.ganintegrity.com/compliance-training/test-your-corruption-knowledge/.

➤ Вправа перед заняттям № 2. Розтоплюємо кригу

В аудиторії під час вправи «Розтоплюємо кригу» викладач, якщо дозволяє наявність інтернету й технологій (тобто пристроїв для негайних відповідей або клікерів), може дати студентам завдання написати перше слово, яке спадає на думку, коли вони міркують про корупцію у сфері освіти. Слід скористатися технологіями для збору відповідей і створення хмари слів, що є візуальним відображенням того, наскільки часто в думках з'являються різні слова (що є найпопулярнішими й найочевиднішими), та які слова й поняття спадають на думку найменше. Викладач може скористатися всім цим як основою для ознайомлення студентів з різноманітними і часто менш очевидними проявами корупції в освіті (див. матеріал розділу «Ключові питання» на тему «Що таке корупція у сфері освіти»).

➤ Вправа № 1. Опитування щодо корупції

До заняття дайте студентам завдання ознайомитися з Посібником з обстеження корупції УНЗ ООН⁹. Під час заняття оберіть одну з визначених студентами проблем, пов'язаних з корупцією, бажано, таку, яка зачіпає студентів безпосередньо. Дайте студентам завдання, працюючи в групах, скласти проект стислого опитування. Попросіть студентів віддати своє опитування іншій групі студентів у тій самій аудиторії, а потім проведіть обговорення результатів.

Рекомендації для викладача:

У межах складнішої, але корисної експериментальної вправи студенти мають відвідати школу або громаду, де вони працюватимуть, а потім обговорити опитування; утім, ця вправа потребуватиме значно більше часу, зусиль та підготовки і має доповнюватися дискусіями та рішеннями викладача щодо приватності та етики досліджень.

➤ Вправа № 2. Тематичний приклад «Купи диплом».

Студент, який працює повний день на низькооплачуваній роботі, бачить рекламу диплому бакалавра у сфері бізнесу, здобуття якого не потребує відвідування занять. У порівнянні з іншими дипломами онлайн, ціна навчання в цьому університеті є низькою і студент спроможний її сплатити. Для реєстрації на цьому курсі немає жодних попередніх умов і на проходження курсу та навчання не виділяється мінімальний час. Студент сплачує невеликий внесок і після мінімальної роботи протягом кількох курсів отримує диплом. Після цього студент шукає роботу і працевлаштовується на посаду відповідно до свого диплому.

Рекомендації для викладача:

Для допомоги в роботі над цією ситуаційною вправою викладач може дати завдання прочитати Глобальну доповідь про корупцію в сфері освіти (Global Corruption Report on Education) Transparency International¹⁰. Для модерування обговорення студентами цього тематичного прикладу поставте такі запитання:

- Чи йдеться в цьому тематичному прикладі про корупцію? Якщо відповідь – так, то про яке корупційне діяння йдеться і хто його скоює?
- Що спонукало студента звернутися по цей диплом?
- Які умови дозволяють університетові виходити з пропозицією неякісного навчального курсу?
- Що означає контроль якості – загалом та в контексті корупції у сфері освіти?
- Які «червоні прапорці» свідчать про те, що цей диплом не має належної якості та авторитетності, а фактично може бути об'єктом корупційної оборудки?

⁹ Доступ за посиланням: www.unodc.org/documents/data-and-analysis/Crime-statistics/CorruptionManual_2018_web.pdf.

¹⁰ Доступ за посиланням: www.transparency.org/gcr_education.

➤ Вправа № 3. Тематичний приклад «Хабарі за вступ»

У країні, що розвивається, існує елітний університет із сталою практикою сплати студентами хабарів за вступ та додаткових платежів для отримання стипендії. З іншого боку, у розвинутій країні функціонує елітний університет, що має сталу практику отримання великих пожертв від донорів для створення стипендіального фонду, фінансування наукових досліджень та спорудження будівель, які називаються іменами донорів, а це, зі свого боку, значно підвищує ймовірність прийняття дітей донорів на навчання до цього університету.

Рекомендації для викладача:

Ці два приклади покликані стимулювати роздуми з приводу корупції, що виникає, коли платяться гроші за вступ студентів у країнах, що розвиваються, та в розвинутих країнах. Проте, залежно від наявного часу і контексту, актуального щодо студентів, викладачі можуть обрати лише один із двох прикладів і дати відповідне завдання. На додаток до цих тематичних прикладів, а також для докладнішої інформації про те, як саме виникають хабарі в цих двох протилежних випадках, викладачі можуть дати завдання ознайомитися зі статтею Джонсона (2008), що міститься в розділі «Основна література»¹¹.

Для модерування обговорення студентами цього тематичного прикладу поставте такі запитання:

- Чи є елітні університети в цих країнах причетними до корупції, а якщо так, то чому це можна назвати корупцією?
- В чому полягає спільність і різниця між діями цих університетів?
- Якими, на вашу думку, є реальні та потенційні втрати та вигоди для цих університетів, що спонукають їх до подібних практик вступу?
- Чи має значення той факт, що в першому випадку про платіж університетові не повідомляється, а в другому – повідомляється? Чому так або чому ні?
- Які чинники (наприклад, сума грошей або строки) здатні зробити оприлюднені платежі менш схожими на корупцію?
- Чи має значення – у першій і в другій країні – форма власності університету: приватна або державна?

➤ Вправа № 4. Тематичний приклад «Сексуальна корупція»

Уявіть, що ви є членом університетського комітету у відповідних університетах і вам доручено визначити, як реагувати на зазначені нижче дії викладачів. Розгляньте кожний кейс окремо, а потім порівняйте їх.

Сценарій перший. Викладач/викладачка загрожує студентові/студентці, що той/та не здасть курс, якщо не надасть викладачеві/викладачці сексуальні послуги.

Сценарій другий. Студент/студентка має задовільну успішність на курсі, а після того, як курс завершено, студент/студентка починає допомагати викладачеві/викладачці у дослідженні з написання книги. Дякуючи студентові/студентці за допомогу, викладач/викладачка запрошує студента/студентку на обід, де в них відбувається тривала розмова. Студент/студентка відчуває «зв'язок» з викладачем/викладачкою і згодом вони починають зустрічатися. У студента/студентки до того не було взагалі романтичних відносин. Через певний час викладач/викладачка та студент/студентка двічі мають секс у кабінеті викладача/викладачки. Коли комітет установи з етики дізнається про це, викладач/викладачка наполягає на тому, що в них романтичні відносини.

¹¹ Викладач може також зробити огляд статті Джима Джампа на сайті Inside Higher Ed на тему «Етичний вступ до коледжів: хабарництво» (Jim Jump (Inside Higher Ed), "Ethical College Admissions: Bribery") від 30 липня 2018 р. на тему хабарництва в розвинутих країнах. Доступ за посиланням: www.insidehighered.com/users/jim-jump?page=15.

Рекомендації для викладача:

Ці два приклади покликані спонукати до роздумів над питаннями етики і корупції, які виникають, коли викладачі мають сексуальні відносини зі студентами за двох різних обставин. Проте, викладачі, можливо, вирішать, що якийсь із прикладів краще відображає проблеми їхньої країни, і включать до завдання лише його. Якщо викладач бажає скористатися цим порівняльним підходом, але відчуває, що обговорення сексуальних питань буде недоречним у конкретному контексті, тоді він/вона може внести зміни до кейсів, де фігуруватимуть натомість подарунки чи інші послуги.

На додаток до цього тематичного прикладу, викладач може дати завдання ознайомитися зі статтею Юсуфа (2016), яка є в списку додаткової літератури цього модуля. Викладач може також поінформувати про те, що в основу другого кейсу покладено справу Тей Цун Хана (Tey Tsung Hang), викладача факультету права Національного університету Сінгапуру¹². Додаткові матеріали для читання на тему сексуальної експлуатації в освіті включають статтю Фіони Ліч (Fiona Leach) на тему корупції як зловживання повноваженнями у матеріалі Т1 «Глобальна доповідь на тему корупції: освіта» (Global Corruption Report: Education)¹³.

Для модерування обговорення студентами цього тематичного прикладу поставте такі запитання:

- Чи трапилася корупція у цих прикладах? Чому так або чому ні?
- Що спільного і відмінного в цих двох прикладах?
- Чи сталася у другому прикладі якась неприйнятна або корупційна поведінка тоді, коли студент/студентка проходив/проходила курс викладача/викладачки? А після того, як студент/студентка вже припинив/припинила навчатися на курсі викладача/викладачки?
- У чому полягає проблема, якщо викладач/викладачка має секс зі студентом/студенткою, який/яка наразі навчається не на його/її курсі, а за програмою здобуття ступеня, де він/вона викладає? Наприклад, яке значення це мало б, якби студент/студентка міг/могла проходити додаткові курси у цього/цієї викладача/викладачки? В чому виявляється вразливість студента/студентки або інших студентів у цьому контексті?
- Яким є належне покарання для викладача/викладачки в обох випадках, і чи мають бути види покарання різними в різних випадках?
- У деяких країнах може бути покарано студента/студентку, чи є це правильним? Чому так або чому ні?
- Які заходи ви бажали б розробити для стримування корупційної поведінки, описаної в цих прикладах?

¹² Додаткову інформацію див. у статті «Стрейтс Таймс» (2014). Справа про секс в обмін на оцінки набуває несподіваного обороту (Sex-for-grades case takes a surprising turn), 28 лютого. Доступ за посиланням: <https://www.straittimes.com/singapore/sex-for-grades-case-takes-a-surprising-turn>.

¹³ Див. примітку 10.

Рекомендована структура занять

У цьому розділі містяться рекомендації щодо послідовності викладання, а також строків, у які планується досягти результатів навчання в межах тригодинного курсу. Можливо, викладач захоче пропустити або скоротити деякі з наведених нижче сегментів, щоб запланувати більше часу на інші елементи, включно зі вступом, прийомами подолання скутості аудиторії, висновками або короткими перервами. Цю структуру можна адаптувати до триваліших або коротших занять з урахуванням того, що в різних країнах тривалість занять є різною.

Введення в тему «Корупція і освіта» (15 хвилин)

- Запитайте у студентів, що вони думають з приводу корупції загалом і корупції в сфері освіти зокрема (за можливості, скористайтеся запропонованими вправами для виконання перед заняттям № 1 або № 2). Дайте приклади різних проявів корупції у сфері освіти.
- Повідомте в загальних рисах про структуру модуля та результати навчання.

Визнання симптомів корупції у сфері освіти (20 хвилин)

- Спитайте у студентів про те, чи існує в їхній країні корупція у сфері освіти та про те, як співвідноситься у цьому плані їхня країна з іншими країнами, або ж проведіть інтерактивну вправу на кшталт Вправи №1.
- Розкрийте ключові прояви корупції у сфері освіти.

Механізми та наслідки корупції у сфері освіти в реальному житті (45 хвилин)

- Стисла лекція викладача або стисла презентація студентів, які повинні мати час на підготовку в ході заняття, на тему визначення різних інститутів та рівнів, у/на яких існує корупція у сфері освіти, а також наявних суб'єктів та видів обмінів (Аллак і Пуассон, 2007).
- Дайте студентам завдання обговорити те, якими є, на їхню думку, наслідки корупції у сфері освіти (вони або працюють в командах, або їхні індивідуальні думки збираються за допомогою Padlet або Google Doc та об'єднуються в категорії, за якими мають далі бути презентовані всім студентам).
- Оберіть і презентуйте тематичний приклад з числа наведених у розділі «Вправи». Дайте студентам завдання відповісти на запитання і проведіть дискусію, підсумувавши її ключові пункти.

Причини корупції у сфері освіти (30 хвилин)

- Розгляньте наслідки корупції для різних груп прав людини та різні підходи. Розділіть студентів на групи і роздайте їм фліпчарти. Дайте одній половині груп завдання обміркувати та викласти чинники, які спонукають суб'єктів освіти бути причетними до корупції. Іншій половині дайте завдання обміркувати заходи, які, на їхню думку, могли б стримати корупцію у сфері освіти. Попросіть по парі груп з кожної половини представити свої висновки (скористайтеся наочними посібниками, як-от стрілки на фліпчартах, або ж розділіть студентів на пари в такий спосіб, щоб один студент презентував «проблему», а інший студент презентував «рішення»).

Можливі політичні заходи (10 хвилин)

- Представте ключові можливі антикорупційні політичні заходи у сфері освіти.
- Візьміть приклади таких заходів з реального життя і обговоріть їх зі студентами. Спитайте студентів про те, чи є можливою успішна реалізація цих заходів у їхньому університеті або в країні.

Тематичний приклад (45 хвилин)

- Оберіть один із тематичних прикладів, що містяться в розділі «Вправи» для його вивчення та обговорення під час заняття (зокрема, приклад, наведений у Вправі №2, ймовірно, викличе жваву дискусію). Викладачі можуть або самі обрати тематичний приклад, або попросити студентів обрати такий приклад шляхом голосування.
- У ході заняття дайте трохи часу для обмірковування тематичного прикладу, а після того дайте студентам завдання обговорити його між собою протягом кількох хвилин. Які проблеми вони бачать?
- Складіть перелік питань для обговорення, втручайтеся в дискусію для того, щоб були порушені й обговорені ключові питання.
- Призначте різні запитання різним малим групам, дайте додатковий час для їх обговорення, а потім дайте кожній групі завдання призначити одного члена групи доповідачем, який має донести ідеї групи до всіх студентів.
- На певному етапі дискусія почне рухатися від обговорення того, в чому полягає проблема, до питання про те, що з нею робити, наприклад, яких негайних заходів слід вжити або які довготривалі засоби реагування були б доцільними. Така дискусія може виникнути, якщо хтось із студентів заявить, що «тут нічого не можна зробити» або «тут так усе влаштовано». Коли відбудеться цей поворот, викладачі можуть зробити стислий огляд можливих засобів боротьби з корупцією, що розглядаються в розділі «Ключові питання». Після цього кожна група має розглянути принаймні один можливий засіб і оцінити його потенційний вплив, а також пов'язані із ним труднощі.

Висновки й інструкції з проведення оцінювання (15 хвилин)

- Ознайомте студентів з оцінюванням знань і поясніть, як воно відбуватиметься.
- На завершення зробіть підсумковий огляд порушених ключових питань і подайте кілька заключних меседжів насамперед у контексті антикорупційної політики.

Основна література

У цьому розділі наведено список матеріалів, які перебувають (здебільшого) у вільному доступі; викладач може дати студентам завдання прочитати ці матеріали до початку занять за цим модулем.

Аллак, Жак, і Мюрьель Пуассон (Hallak, Jacques and Muriel Poisson) (2007). Школи – корумповані, університети – так само: що робити? (corrupt schools, corrupt universities: what can be done?) Париж: публікації ЮНЕСКО.

» Доступ за посиланням: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000150259>.

Гус, Оксана, і Олександра Койдель (Huss, Oksana and Oleksandra Keudel) (2020). Відкрите урядування у сфері освіти: уточнення концепцій і мапування ініціатив (Open government in education: Clarifying concepts and mapping initiatives). Париж: Організація Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури і Міжнародний інститут планування освіти.

» Доступ за посиланням: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000373142/PDF/373142eng.pdf.multi>.

Джонсон, Вінсент (Johnson, Vincent) (2008). Корупція у сфері освіти: глобальний правовий виклик (Corruption in Education: A Global Legal Challenge). Santa Clara Law Review, т. 48, вип. 1.

Кірія, Моніка (Kirya, Monica) (2019). Корупція в секторі освіти: як її оцінювати та боротися з нею (Education sector corruption: How to assess it and ways to address it). Берген, Норвегія: Центр антикорупційних ресурсів U4, Інститут Кр. Мікельсена.

» Доступ за посиланням: www.u4.no/publications/education-sector-corruption-how-to-assess-it-and-ways-to-address-it.pdf.

Transparency International (TI) (2013). Глобальний звіт про корупцію: освіта (Global Corruption Report: Education). Берлін.

» Доступ за посиланням: www.transparency.org/gcr_education.

Програма розвитку ООН (2011). Боротьба з корупцією в галузі освіти: методи, інструменти і належна практика (Fighting Corruption in the Education Sector: Methods, Tools and Good Practices). Нью-Йорк.

» Доступ за посиланням: www.undp.org/content/undp/en/home/librarypage/democratic-governance/anti-corruption/fighting_corruptionintheeducationsector.html.

Додаткова література

Ця література рекомендується для студентів, зацікавлених у докладнішому вивченні тем цього модуля, а також для викладачів цього модуля.

Боркан, Оана, Мікаель Ліндаль і Андреа Мітрут (Borcan, Oana, Mikael Lindahl and Andreea Mitrut) (2014). Вплив на корупцію неочікуваного скорочення заробітної плати: дані на основі «ксерокопійованого» іспиту (The impact of an unexpected wage cut on corruption: Evidence from a “Xeroxed” exam). *Journal of Public Economics*, т. 120 (грудень), с. 32–47.

Боркан, Оана, Мікаель Ліндаль і Андреа Мітрут (Borcan, Oana, Mikael Lindahl and Andreea Mitrut) (2017). Боротьба з корупцією в сфері освіти: що працює й хто отримує вигоду? (Fighting Corruption in Education: What Works and Who Benefits?) *American Economic Journal: Economic Policy*, т. 9, вип. 1, с. 180-209.

Бретаг, Трейсі (Bretag, Tracey) (2013). Студенти, які йдуть коротким шляхом: від неналежної академічної поведінки до академічної доброчесності (Short-cut students: From academic misconduct to academic integrity). Глобальний звіт про корупцію: освіта (In Global Corruption Report: Education). Берлін: Transparency International.

» Доступ за посиланням: www.transparency.org/gcr_education.

Денісова-Шмідт, Елена, Мартін Хубер і Ярослав Притула (Denisova-Schmidt, Elena, Martin Huber, and Yaroslav Prytula) (2015). Експериментальне оцінювання антикорупційної діяльності серед студентів університетів України (An experimental evaluation of an anti-corruption intervention among Ukrainian university students). *Eurasian Geography and Economics*, т. 56, вип. 6, с. 713–734.

Deutsche Gesellschaft für Technische Zusammenarbeit (2004). Запобігання корупції у системі освіти: практичний посібник (Preventing Corruption in the Education System: A Practical Guide). Eschborn.

» Доступ за посиланням: https://toolkit.ineesite.org/resources/ineecms/uploads/1038/Preventing_Corruption_In_The_Education_System.pdf.

Аллак, Жак, і Мюрьель Пуассон (Hallak, Jacques and Muriel Poisson) (2002). Етика й корупція у сфері освіти (Політичний форум № 15) (Ethics and corruption in education (Policy Forum № 15)). Результати експертного семінару, проведеного в МІПО (Париж, Франція), 28-29 листопада 2001 р. (Results from the Expert Workshop held at the IIEP, Paris, France, 28-29 November 2001). Париж: МІПО-ЮНЕСКО

Гейнман, Стівен (Heuneman, Stephen) (2004). Освіта і корупція (Education and Corruption). *International Journal of Educational Development*, т. 24, вип. 6 (листопад), с. 637–648. Elsevier.

Гейнман, Стівен (Heuneman, Stephen) (2014). Як корупція ставить під загрозу вищу освіту (How Corruption Puts Higher Education at Risk). *International Higher Education*, № 75 (весна), с. 1–6.

» Доступ за посиланням: <https://ejournals.bc.edu/ojs/index.php/ihe/article/view/5425>.

Гейнман, Стівен, Кетрин Х. Андерсон і Назим Нуралієва (2008). Ціна корупції у сфері вищої освіти (The Cost of Corruption in Higher Education). *Comparative Education Review*, т. 52, № 1 (лютий), с. 1–25.

Ліч, Фіона (Leach, Fiona) (2013). Корупція як зловживання владою: сексуальне насильство в закладах освіти (Corruption as abuse of power: Sexual violence in educational institutions). Глобальний звіт про корупцію: освіта (In Global Corruption Report: Education). Берлін: Transparency International.

» Доступ за посиланням: www.transparency.org/gcr_education.

Лучіфора, Клаудіо, і Марко Тонелло (Lucifora, Claudio, and Marco Tonello) (2014). Обман з боку студентів як вид соціальної взаємодії: результати рандомізованого експерименту в контексті Національної програми оцінювання (Students' Cheating as a Social Interaction: Evidence from a Randomized Experiment in a National Evaluation Program). *Journal of Economic Behavior and Organization*, т. 115.

Організація економічного співробітництва і розвитку (ОЕСР) (2015). Наслідки корупції на секторальному рівні та її вплив на економічне зростання та розвиток (Consequences of Corruption at the Sector Level and Implications for Economic Growth and Development). Париж.

» Доступ за посиланням: www.oecd.org/publications/consequences-of-corruption-at-the-sector-level-and-implications-for-economic-growth-and-development-9789264230781-en.htm.

Осіп'ян, Арарат Л. (Osipian, Ararat L.) (2012a). Економіка корупції в докторантурі: ринок дисертацій (Economics of corruption in doctoral education: The dissertations market). *Economics of Education Review*, т. 31, вип. 1 (лютий), с. 76–83.

Осіп'ян, Арарат Л. (Osipian, Ararat L.) (2012b). Чи зійдуться разом хабарництво і шахрайство? Порівняння корупції у закладах вищої освіти у Росії та США (Will bribery and fraud converge? Comparative corruption in higher education in Russia and the USA). *Compare* (жовтень), с. 252-273. Taylor and Francis.

Пуассон, Мюрьель (Poisson, Muriel) (2010). Корупція й освіта (Corruption and Education). *Education Policy Series*. Париж: Міжнародна академія освіти (International Academy of Education).

» Доступ за посиланням: www.iaoed.org/downloads/WEB_11_corruption_and_education_final_pdf.

Рейнікка, Рітва, і Якоб Свенссон (Reinikka, Ritva, and Jakob Svensson) (2004). Захоплення на місцевому рівні: дані щодо державної урядової програми переведення коштів в Уганді (Local Capture: Evidence from a Central Government Transfer Program in Uganda). *The Quarterly Journal of Economics*, т. 119, № 2 (травень), с. 679-705.

» Доступ за посиланням: www1.worldbank.org/publicsector/pe/PEAMCourse04/RitvaBackground2.pdf.

Програма розвитку ООН (ПРООН) (2015). Оцінювання корупційних ризиків у галузі освіти в Косові (Corruption-Risk Assessment in the Kosovo Education Sector).

» Доступ за посиланням: www.ks.undp.org/content/dam/kosovo/docs/SAEK/UNDP_CorruptionEdu_report_ENG.pdf.

Організація Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури (ЮНЕСКО) (2016). Консультативний висновок з питання ефективної міжнародної практики: боротьба з корупцією та зміцнення доброчесності: сучасна проблема якості та надійності вищої освіти.

» Доступ за посиланням: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000249460>.

* Ресурси на тему боротьби з корупцією засобами освіти.

Інший аспект зв'язку між освітою й корупцією полягає в тому, що освіта може бути потужним інструментом запобігання корупції. Хоча ця тема і не розкривається в Модулі 9, вона, втім, має відношення до ширшої дискусії щодо шляхів боротьби з корупцією в сталій та ефективний спосіб, що є наскрізною темою Серії модулів УНЗ ООН з протидії корупції. Викладачі та студенти, які мають інтерес до цього питання, можуть, за бажанням, звернутися до таких ресурсів:

Організація економічного співробітництва і розвитку (ОЕСР) (2018). Освіта задля доброчесності: викладання питань протидії корупції, цінностей та верховенства права (Education for Integrity: Teaching on Anti-Corruption, Values and the Rule of Law). Париж.

» Доступ за посиланням: www.oecd.org/governance/ethics/education-for-integrity-web.pdf.

Тейлор, Вероніка (Taylor, Veronica) (2002). Протидія корупції й правничі професії в Азії (Anti-Corruption and Asian Legal Professions). Корупція в Азії: переосмислення парадигми урядування, за ред. Тіма Ліндсі і Говарда Діка (In Corruption in Asia: Rethinking the Governance Paradigm, Tim Lindsay and Howard Dick, eds.). Аннандейл, Новий Південний Уельс: The Federation Press.

Організація Об'єднаних Націй, Конференція держав-учасниць Конвенції Організації Об'єднаних Націй проти корупції. Освіта в школах та університетах з питань антикорупційної діяльності (підпункт с пункту 1 статті 13 Конвенції Організації Об'єднаних Націй проти корупції) (Education in schools and universities on anti-corruption efforts (article 13, paragraph 1 (c) of the United Nations Convention against Corruption)). 28 травня 2018 р. CAC/COSP/WG.4/2017/2/Rev.1.

» Доступ за посиланням: www.unodc.org/documents/treaties/UNCAC/WorkingGroups/workinggroup4/2017-August-21-23/CAC-COSP-WG4-2017-2-Education.REV.1_E.pdf.

Юсуф, Камбуга (Yusuph, Kambuga) (2016). Секс-шантаж у сфері освіти і реакція на кримінально-правову систему в Танзанії – огляд (Sextortion in Education Sector and Response to Criminal Legal System in Tanzania – A Review). Asia Pacific Journal of Education, Arts and Sciences, т. 3, № 1 (січень), с. 56-63.

» Доступ за посиланням: <https://oaji.net/articles/2016/1710-1465284991.pdf>.

Вейлен-Брідж, Хелена (Whalen-Bridge, Helena) (2017). Риторика корупції і навчальна програма закладів юридичної освіти: чому заклади юридичної освіти не вчать про корупцію? (The Rhetoric of Corruption & The Law School Curriculum: Why Aren't Law Schools Teaching About Corruption?) Юридична освіта в Азії: від імітації до інновації. За ред. Ендрю Хардінга та інших (In Legal Education in Asia: From Imitation to Innovation, Andrew Harding and others, eds.). Brill.

Оцінювання знань студентів

У цьому розділі містяться пропозиції щодо завдань після занять для оцінювання того, як студенти зрозуміли модуль. Пропозиції щодо завдань до занять та в їх ході містяться в розділі «Вправи».

Запропонованими вправами можна скористатися для формативного оцінювання (наприклад, для допомоги студентам у навчанні та забезпечення зворотного зв'язку) і про це має бути чітко заявлено в ході заняття. Для формативного оцінювання можна скористатися й тематичним прикладом, адже викладач може надати миттєвий зворотний зв'язок студентам з приводу їхніх відповідей та структури презентації.

Для оцінювання розуміння студентами цього модуля пропонується після занять виконати такі завдання. Одні з них потребують часу в ході заняття, інші – ні; отже, викладачі мають відповідно скорегувати структуру заняття.

➤ **Завдання № 1. Групова презентація або відеоматеріал**

Перед другим заняттям дайте студентам завдання дослідити питання, на яких робиться наголос у цьому модулі, та підготувати стислу індивідуальну або групову презентацію в аудиторії. Тематику завдання можуть бути приклади корупції в системі освіти або стратегії боротьби з корупцією в цій галузі. Якщо в студентів є доступ до відеозаписувальних пристроїв (існують на багатьох смартфонах), викладач може дати студентам завдання зробити короткий відеоматеріал, який ілюструє один із прикладів корупції у сфері освіти¹⁴. Викладачі мають обов'язково переглянути матеріали презентацій або відеоматеріали до того, як обговорювати їх в ході заняття. Будучи інструментами оцінювання, певні обрані завдання (з дозволу студентів) можуть у той же час вводитися як вкраплення до тканини всього заняття і тим самим активізувати дискусію в аудиторії.

➤ **Завдання № 2. Письмове есе**

1) Оберіть одну з проблем з числа тих, що пов'язані з корупцією і виникають у процесі освіти, це має бути проблема, виявлена протягом попередньої дискусії в ході заняття, або ж інша проблема, пов'язана з корупцією у сфері освіти (з дозволу викладача), та подайте письмову роботу з оцінкою: (1) проблеми, концептуально сформульованої з погляду збитків, вигід та умов скоєння корупційного діяння (наприклад, механізмів виявлення), а також наслідків для суспільства, і (2) рішень, включно з необхідними ресурсами, складністю реалізації та ймовірністю успіху.

2) Викладачі можуть також використати рекомендовані види діяльності на тему теорій принципала-агента та колективної дії як основу для есею, що підлягає оцінюванню. Дискусія в аудиторії повинна включати огляд теорій принципала-агента і колективної дії. Після цього студенти можуть взяти до розгляду схвалено викладачем проблему, наприклад, одну з проблем, виявлених студентами у першій половині заняття, або ж одну з проблем з тематичних прикладів, і в письмовому есеї дати відповідь на запитання про те, чи буде теорія принципала-агента давати різні відповіді на одну й ту саму проблему в порівнянні з теорією колективної дії, і дати оцінку цих відповідей.

¹⁴ Див., наприклад, www.youtube.com/watch?v=AvmSJFKnVwo.

> **Завдання № 3. Завдання для виконання у спільноті**

Викладачі, що мають більше ресурсів, як-от доступ до лабораторії соціальних експериментів або цифрові пристрої, що дозволяють проведення опитувань на місцях, можуть розглянути можливість дати студентам завдання, для виконання якого їм слід буде сконтактувати з професійною спільнотою, щоб розглянути проблему, з якою стикається ця спільнота, й запропонувати рішення. Можна буде так само зосередити увагу на проблемах, викликаних розвитком інтернету, як-от «фабрики дипломів» або придбання студентами дипломних робіт за гроші. Викладачам доведеться заздалегідь організувати логістику, але якщо, наприклад, у сфері освіти існує актуальне питання, пов'язане з корупцією, й воно з'явилося в новинах або стало відомим студентам, викладачі можуть визначити осіб для проведення опитувань, а також ресурси для перевірки фактів і призначити окремих осіб або групи студентів для виконання цієї роботи. Студентам слід рекомендувати прийти на заняття з результатами, які можна буде обговорити в його ході, а потім студенти можуть подати звіти, які буде включати їхні дослідження та пропозиції щодо розв'язання проблем або покращення ситуації. З цього дослідження можна буде зробити ширшу за обсягом частину курсової роботи або навіть перетворити його на дисертацію.

Додаткові навчально-методичні матеріали

У цьому розділі містяться посилання на відповідні навчальні матеріали, як-от слайди у форматі PowerPoint і відеоматеріали, які можуть допомогти у викладанні питань, включених до цього модуля в інтерактивний і привабливий спосіб. Викладачі можуть адаптувати до своїх потреб слайди та інші ресурси.

> Презентації у форматі Powerpoint

Чому політика протидії корупції зазнає поразки: системна корупція як проблема колективної дії (підготовлена професором Бу Ротштейном, Інститут якості державної влади, Гетеборзький університет) (Why Anti-Corruption Policies Fail: Systematic Corruption as a Collective Action Problem (prepared by Prof. Bo Rothstein, Quality of Government Institute, University of Gothenburg)).

» Доступ за посиланням: http://doc.contraloria.gob.pe/conferenciaanticorruccionperu/2014/files/1_Bo_Rothstein.pdf.

> Відеоматеріали

Картель – корупція в державних школах (The Cartel – Corruption in Public Schools) (2019). Bowndownmedia (5:55 хвилин). У цьому кліпі з документального фільму «Картель» Боба Боудона розглядаються питання корупції, що сталася в деяких державних школах штату Нью-Джерсі.

» Доступ за посиланням: www.youtube.com/watch?v=Vo9nORIOzvo.

Корупція у сфері освіти (Corruption in Education) (2016). Форум молодіжної освіти (Youth Educational Forum) (14:21 хвилин). У цій серії з п'яти коротких документальних фільмів досліджуються дії молоді з організації й об'єднання зусиль для боротьби з корупцією у повсякденному житті молоді у сфері освіти в Південно-Східній Європі. У цьому відео показано, як жінки, що виступали з повідомленнями, ставали жертвами сексуальних домагань і пропозицій, а також тиску з боку старших викладачів закладів освіти.

» Доступ за посиланням: www.youtube.com/watch?v=bEATZ7QH2J0.

«Секс за оцінки» – негласне розслідування в університетах Західної Африки ('Sex for grades': Undercover in West African universities) (2019). BBC Africa Eye (13:44 хвилин). Цей короткий документальний фільм розповідає про негласну роботу журналістів в університетах Західної Африки, де стається дедалі більше звинувачень у сексуальних домаганнях з боку викладачів.

» Доступ за посиланням: www.bbc.com/news/av/world-africa-49907376.

Відеоматеріали на тему соціальної психології: соціальні дилеми (Social Psychology Videos: Social Dilemmas) (2017). Нільс Кьобіс і Пауль ван Лагне (Nils Köbis and Paul van Lagne), In-Mind Magazine (5:45 хвилин). У цьому короткому відео надається психологічний ракурс для опису корупції як соціальної дилеми.

» Доступ за посиланням: www.youtube.com/watch?v=PGNf61jVGn8.

Самогубства студентів унаслідок корупції в системі освіти (Student suicides due to corruption in the education system) (2011). Моріт Хурана (Mohit Khurana) (8:15 хвилин). Це відео розповідає про рольову гру, виконвану студентами в Індії.

» Доступ за посиланням: www.youtube.com/watch?v=Xuop2hgybpbk.

Кенійські тіньові автори працюють замість «лінивих» західних студентів (The Kenyan ghost writers doing 'lazy' Western students' work) (2019). BBC (3:02 хвилин). У цьому короткому відеоматеріалі розповідається про те, як студенти університетів в Європі і США платять кенійцям за те, що ті виконують за них їхню наукову роботу. Розмір глобального ринку академічного письма оцінюється на рівні 1 трлн дол. США (770 млн фунтів стерлінгів) на рік.

» Доступ за посиланням: www.bbc.com/news/av/world-africa-50126963.

> Вебсайти

Платформа ETICO містить широке коло ресурсів з питань етики і корупції у сфері освіти.

» Доступ за посиланням: <http://etico.iiep.unesco.org/en>.

Integrity Action – це організація, яка має велику збірку тематичних досліджень на тему академічної доброчесності і корупції у сфері освіти.

» Доступ за посиланням: <https://integrityaction.org/what-we-are-learning/learning/>.

> Тематичні дослідження, новинні повідомлення і блоги

Адегбойєга, Айодейї (Adegboyega, Ayodeji) (2019). Чиновник ЕКОВАС: «Маніпулювання» юними дівчатами поширено в системі освіти Західної Африки ('Manipulation' of young girls prevalent in West Africa's educational system – ECOWAS Official). «Преміум Таймс», 17 травня.

» Доступ за посиланням: www.premiumtimesng.com/news/more-news/330339manipulation-of-young-girls-prevalent-in-west-africas-educational-system-ecowas-official.html.

Баррера, Кеті, Стефані Гердер та Ешлі Ланнквіст (Barrera, Cathy, Stephanie Hurder, and Ashley Lannquist) (2019). Ось як блокчейн може зупинити корумпованих чиновників, які крадуть шкільні сніданки (Here's how blockchain could stop corrupt officials from stealing school lunches). Всесвітній економічний форум, 17 травня.

» Доступ за посиланням: www.weforum.org/agenda/05/2019/heres-how-blockchain-stopped-corrupt-officials-stealing-school-dinners/.

Бі-Бі-Сі (2019). Фелісіті Гаффман отримала тюремний строк унаслідок скандалу із вступом до коледжу (Felicity Huffman handed prison time over college admissions scandal), 13 вересня.

» Доступ за посиланням: www.bbc.com/news/world-us-canada49693193-.

Чу, Мей Мей, і Їмі Йонг (Chu, Mei Mei and Yimie Yong) (2019). Підроблення дипломів: тривожна тенденція в Малайзії (Fake degrees: A worrying trend in Malaysia). «Стар Онлайн», 6 травня.

» Доступ за посиланням: www.thestar.com.my/news/nation/06/05/2019/a-worrying-trend-in-msia/.

Денісова-Шмідт, Елена (2019). Як університети можуть припинити обман з боку студентів? (What can universities do to stop students cheating?) World University News, 20 квітня.

» Доступ за посиланням: www.universityworldnews.com/post.php?story=20190415143459825.

Халед, Ашраф (Khaled, Ashraf) (2019). Викладача й адміністраторів звільнено за пропозицію на занятті - «знімеш труси - здаси іспит» (Lecturer, administrators sacked over 'pants-for-pass' class). University World News, 16 квітня.

» Доступ за посиланням: www.universityworldnews.com/post.php?story=20190415144131918.

Кірбі, Дін (Kirby, Dean) (2019). Міністр освіти оприлюднює назви університетів і соромить їх за «неетичну» практику прийому (Education Secretary names and shames universities over 'unethical' admission practices). iNews, 5 квітня.

» Доступ за посиланням: <https://inews.co.uk/news/education/education-secretary-calls-out-universities-over-unethical-admission-practices/>.

Кокутце, Френсіс (Kokutse, Francis) (2019). Викладачам з документального фільму Бі-Бі-Сі про «секс за оцінки» загрожує розслідування (Lecturers in BBC sex-for-grades documentary face probe). University World News, 9 жовтня.

» Доступ за посиланням: www.universityworldnews.com/post.php?story=2019100907500956.

Леві, Леннарт, і Бу Ротштейн (Levi, Lennart, and Bo Rothstein) (2018). Університети повинні бути лідерами в досягненні Цілей сталого розвитку (Universities must lead on Sustainable Development Goals). University World News, 9 листопада.

» Доступ за посиланням: www.universityworldnews.com/post.php?story=20181106131352348.

Мюклебуст, Ян Петтер (Myklebust, Jan Petter) (2019). Махінації з науковими посадами – як змінити культуру? (Rigging of academic positions – How to change a culture?) University World News, 23 листопада.

» Доступ за посиланням: www.universityworldnews.com/post.php?story=20191122070839500.

О'Меллі, Брендан (O'Malley, Brendan) (2019). Батькам, причетним до скандалу зі вступом, пред'явлено обвинувачення у відмиванні коштів (Admissions scandal parents charged with money laundering). University World News, 10 квітня.

» Доступ за посиланням: www.universityworldnews.com/post.php?story=20190410145920641.

О'Меллі, Брендан (O'Malley, Brendan) (2019). Заклик до глобальної боротьби з корупцією в закладах вищої освіти (Call to fight corruption in higher education globally). University World News, 13 квітня.

» Доступ за посиланням: www.universityworldnews.com/post.php?story=20190412095537415.

Осипян, Арарат (Osipian, Ararat) (2019). Безупинне зростання числа дисертацій, написаних тіншовими авторами (The rise and rise of ghost-written dissertations). University World News, 27 липня.

» Доступ за посиланням: www.universityworldnews.com/post.php?story=20190722132702600.

Поннія, Кевін (Ponniah, Kevin) (2014). У Камбоджі обманюють на іспитах – наступ на корупцію в школах має наслідком низькі бали (Cambodia crackdown on corruption in schools scores low with exam cheats). «Гардіан», 2 вересня.

» Доступ за посиланням: www.theguardian.com/global-development/2014/sep/02/cambodia-corruption-crackdown-exam-cheats.

Rappler (2019). Комісія з аудиту вимагає від державного університету в провінції Ла Уньон пояснити «перенаправлення» коштів (COA to La Union state university: Explain 'diverted' funds), 28 квітня.

» Доступ за посиланням: www.rappler.com/nation/-229202coa-orders-dmmsu-la-union-explain-diverted-funds.

Рахман, Махмудур (Rahman, Mahmudur) (2019). Позбавимо наші університети корупції (Ridding our universities of corruption). «Дака Тріб'юн», 24 жовтня.

» Доступ за посиланням: www.dhakatribune.com/opinion/op-ed/19/09/2019/ridding-our-universities-of-corruption.

Савахел, Вагді (Sawahel, Wagdy) (2019). Науковці закликають до додаткових заходів щодо «фабрик дисертацій» (Academics call for more action over dissertation mills). University World News, 22 липня.

» Доступ за посиланням: www.universityworldnews.com/post.php?story=20190722084402994.

«Джакарта Пост» (2019). Корупція в кампусі (Corruption on campus), 8 серпня.

» Доступ за посиланням: www.thejakartapost.com/academia/08/08/2019/corruption-on-campus.html.

UrduPoint (2019). Виконуючий обов'язки директора Національного бюро підзвітності: освіта на основі цінностей може сприяти запобіганню корупції (Values based education can help prevent corruption: acting director NAB), 16 травня.

» Доступ за посиланням: www.urdupoint.com/en/pakistan/values-based-education-can-help-prevent-corrup622801-.html.

Висмулек, Ілона (Wysmulek, Ilona) (2017). Досвід давання хабарів і сприйняття рівня корупції в державних школах в Європі (Bribe-giving experience and perceived corruption levels in public schools across Europe). Блог ETICO, 31 серпня.

» Доступ за посиланням: <http://etico.iiep.unesco.org/en/bribe-giving-experience-and-perceived-corruption-levels-public-schools-across-europe>.

Кахфі, Харішар (Kahfi, Kharishar) (2019). Корупція – ключове питання під час виборів ректорів (Corruption major issue in rector election). «Джакарта Пост», 6 серпня.

» Доступ за посиланням: www.thejakartapost.com/news/06/08/2019/corruption-major-issue-in-rector-election.html.

Рекомендації з підготовки окремого курсу

У цьому модулі описується навчання загальною тривалістю в три години. Водночас, теми, що містяться в ньому, можуть бути опрацьовані докладніше для створення окремого курсу. Обсяг і структура такого курсу будуть визначатися окремими потребами, пов'язаними з конкретним контекстом, водночас тут подаються пропозиції щодо можливої його структури.

Заняття	Тема	Стислий опис
1	Знайомство з модулем	Ознайомлення з темами модуля, результатами навчання та структурою оцінювання знань. Перевірте обізнаність студентів із тим, що таке корупція загалом і корупція у сфері освіти.
2	Визначення корупції загалом та у сфері освіти	Розгляньте підхід Конвенції ООН проти корупції, яка не дає конкретного визначення корупції, і порівняйте його з орієнтовними визначеннями в літературі. Чому має або чому не має існувати загальноприйняте визначення? Чого не враховують певні визначення? Як визначається й вимірюється корупція у сфері освіти? Які техніки вимірювання корупції є найперспективнішими?
3	Причини корупції. Вступ	Перед тим, як докладно розповісти про корупцію у сфері освіти, дайте студентам, для їхнього орієнтування, огляд літератури з питань корупції, включно з теоріями принципала-агента та колективної дії. Представте спрощений варіант моделі злочинності Бекера-Стіглера (1974) і скористайтеся нею для пояснення корупційних рішень у контексті аналізу втрат і вигод. Дайте студентам можливість надати приклади причин корупції в цілому, а також у частині втрат, вигод і механізмів викриття. У різних країнах ці причини однакові чи різні?
4	Причини корупції у сфері освіти	Застосуйте модель з попередньої лекції до контексту освіти. Зробіть огляд і критичний аналіз літератури на тему причин корупції у сфері освіти, розгляньте ті аспекти освіти, які визначають її вразливість до корупції. Скористайтеся тематичним прикладом (наприклад, тематичним прикладом на тему несправжніх дипломів) для початку дискусії і наведіть практичний приклад загальних обговорюваних принципів.
5	Боротьба з корупцією у сфері освіти: процеси добору студентів і стипендії	Друга частина курсу повинна бути присвячена антикорупційним політичним заходам, пристосованим до різних контекстів і обговорюваних раніше причин, а також до різних видів корупції у сфері освіти. Почніть з розгляду конкретних проблем, що виникають у процесах добору студентів та надання їм стипендій, а також стратегій боротьби з корупцією в цій сфері.

Заняття	Тема	Стислий опис
6	Боротьба з корупцією в сфері освіти: процеси здобуття оцінок і дипломів	Розгляньте конкретні проблеми, що виникають у процесах здобуття оцінок та дипломів, а також стратегій боротьби з корупцією в цій сфері.
7	Боротьба з корупцією у сфері освіти: добір а також стратегії і неналежна поведінка вчителів	Розгляньте конкретні проблеми, що виникають у зв'язку з добором і неналежною поведінкою вчителів, боротьби з корупцією в цій сфері, включно з професійними кодексами для вчителів і працівників освіти.
8	Боротьба з корупцією в сфері освіти: фінансування	Розгляньте конкретні проблеми, що виникають у зв'язку з фінансуванням освіти, включно з питаннями бюджетів та закупівель, а також стратегій боротьби з корупцією в цій сфері.
9	Боротьба з корупцією в сфері освіти: корупція з боку студентів	Розгляньте конкретні проблеми, викликані діями студентів, самі по собі і в сукупності з іншими – як джерело корупції, а також стратегії боротьби з корупцією в цій сфері.
10	Інструкції для можливих проєктів	ЗА БАЖАННЯМ: якщо проєкт готуватимуть самі студент і, зокрема, якщо в його ході потрібно збирати дані або ставити експерименти, що включають участь людей, тоді слід присвятити одну з лекцій інструкціям з підготовки і проведення таких досліджень. Це має бути гарною нагодою представити різні інструменти оцінювання корупції.
11	Презентації студентів або виступи запрошених лекторів	Останнє заняття – це підбиття підсумків та поступовий перехід до реального життя, тому воно має бути виділене для презентацій студентів щодо проблемних питань, пов'язаних із корупцією у сфері освіти, або дискусії в групі з запрошеним лектором, здатним поділитися власним досвідом протидії корупції у сфері освіти. У разі неможливості забезпечення фізичного виступу запрошеного лектора, пропонується організувати відеопрезентацію від фахівця-практика або лектора, що спеціалізується на антикорупційних програмах або стратегіях.

UNODC

United Nations Office on Drugs and Crime

Vienna International Centre, P.O. Box 1400, 500 Vienna, Austria
Tel.: (0-26060 (1-43+, Fax: (5866-26060 (1-43+, www.unodc.org